

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. mar«
- VS NOV i POJ tražio od Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ podatke o stanju ishrane stanovništva i o veličini nužne pomoći da bi se stanovništvo oslobodene teritorije prehranilo do nove žetve.
 - U Drvaru počela izlaziti Nova Jugoslavija-, časopis za politička i društvena pitanja, u redakciji »Borbe«.
3. mart
- Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito uputio Izvršnom odboru ZAVNOH-a uputstvo o formiranju i zadacima privrednih komisija. Privredne komisije, sa funkcijom pomoćnog organa, treba odmah formirati pri Izvršnom odboru ZAVNOH-a i pri NO odborima. Zadaci su privrednih komisija: obraditi i zašejati svu privatnu zemlju; napuštenu zemlju obraditi u korist NO fonda; izvršiti mobilizaciju stoke i poljoprivrednog alata i nabaviti seme; prikupljati podatke o stanju stočnog fonda, o industrijskim preduzećima i dr. Ovo uputstvo je dostavljeno svim izvršnim odborima zemaljskih veća u Jugoslaviji ili štabovima korpusa NOVJ.
 - Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito depešom zatražio od Izvršnog odbora ZAVNO Crne Gore i Boke da prikupi podatke o broju poginulog stanovništva, broju popaljenih kuća i opljačkane stoke od strane okupatora, ustaša i četnika, površinama neobrađene zemlje i stanju poljoprivrednog inventara stanju preduzeća i rudnika, dotadašnjim naporima naroda pri snabdevanju NOV i POJ. Ujedno zatražio da se izvrši popis stanovništva.
 - U s. Bijeloj (na pl. Majeveci), po naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ, od 3, 5. i 6. vojvodanske NOU brigade formirana 36. udarna divizija NOVJ.'
4. mart
- U Sandžaku, po naređenju VS NOV i POJ, od 3. proleterske (sandžačke) udarne, 4. sandžačke i 8. crnogorske udarne brigade formirana 37. udarna divizija NOVJ
 - VS NOV i POJ uputio depešu Glavnom štabu NOV i PO za Hrvatsku: pri štabovima korpusa i brigada formirati foto-sekcije (a u divizijama nisu potrebne); foto-aparate oduzeti od pojedinaca i dati ih foto-sekcijama; snimati sve važnije momente od istorijskog i propagandnog značaja; prikupljati sve do sada snimljene slike i negative, pa od svakog snimka poslati dva primorka. Iste direktivo su posiate i drugim podređenim štabovima.
 - Na o. Vis stigao britanski general Tom Cerčil, da bi ovde, kao najstariji saveznički komandant, objedinjavao dejstva savezničkih snaga i snaga NOV i POJ.
 - Počela ofanziva sovjetskih trupa u pravcu Karpata.
- Mart p.
- Vlada SSSR-a, preko savezničke baze u Bariju (u Italiji), poslala prvu količinu oružja i ratnog materijala za jedinice NOVJ.
- fi. mart
- U s. Brđanima (kod Bijeljine), odlukom VS NOV i POJ, od 17. majevičke i 18. hrvatske brigade, Majevičkog, Tuzlanskog i Posavsko-trebavskog NOP odreda fui mir: : i 38. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ"
 - Predsednik izbegličke vlade Kraljevino Jugoslavije Božidar Purić odbacio predlog četničkog Centralnog nacionalnog komiteta Kraljevine Jugoslavije da uputi zvanične predstavnike u inostranstvo.
 - Vlada V. Britanije pozvala izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije i kralja Petra II Karađorđevića da se iz Kaira vrate u London
9. mart
- U pratnji predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Božidara Purića i ministra unutrašnjih poslova, kralj Petar II Karađorđević napustio Kairo i britanskim avionom odleteo za London.

i Sesta brigada se u vreme formiranja 38. udarne divizije nalazila u Sremu. pa Je tek 11 oktobra ušla u njen sastav.

• Po drugim podacima ta je divizija formirana 10. marta.

10. mart Ambasador izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Moskvi Stanoje Simić podneo ostavku na svoj položaj i uputio otvoreno pismo uredniku moskovske «Pravde», u kome, pored ostalog, kaže:
- »Maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu
 Obraćam se Vama kao predsedniku NKOJ-a i kao vodi NOB-a protiv fašizma u Jugoslaviji i stavljam Vam se na raspoloženje . . smatram Vas i AVNOJ za jedine predstavnike jugoslovenskog naroda i za jedino organizovanu istinsku vlast kako u zemlji tako i u inostranstvu
 Današnja reakcionarna jugoslovenska emigrantska vlada Punča u Kairu ne samo da ne zastupa jugoslovenski narod i ne želi da vodi borbu protiv neprijatelja i koći je, već neće da vodi borbu ni protiv Nemaca i kvislinga Pavelića, Nedića i drugih nego preko svog vojnog ministra Draže Mihailovića stupa u otvorenu saradnju sa izdajnicima i vodi otvorenu borbu protiv NOVJ ...
12. mart — U Drvaru održali sastanak vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito i šef savezničke vojne misije pri VS NOV i POJ general Ficroj Maklin. Postignut je sporazum da britansko kraljevsko vazduhoplovstvo primi u svoje baze na obuku pilote i pomoćno osoblje NOV i POJ i da im potom ustupi avione za formiranje lovačkih i bombarderskih eskadrila; obuka će biti prilagođena jugoslovenskom osoblju, a formirane eskadrile će u prvo vreme imati udvostručeno taktičko osoblje, sve dok se komanda britanskog kraljevskog vazduhoplovstva ne uveri da je jugoslovensko osoblje sposobno za samostalan rad. Šef vazduhoplovnog odseka pri VS NOV i POJ upućen je u Kairo radi daljih pregovora sa Vrhovnom komandom britanskog kraljevskog vazduhoplovstva.
- Voda Trećeg Rajha Adolf Hitler izdao operacijsku zapovest za posedanje Mađarske.
- VS NOV i POJ uputio depešu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: obaveštava o mestima za spuštanje materijala iz anglo-američkih aviona i najavljuje dolazak sovjetskih aviona.
13. mart — Stab Mornarice NOV i POJ izvestio VS NOV i POJ da je vlada V. Britanije deo ratnih brodova bivše Jugoslavije tokom februara predala u Malti izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije; da se preostali brodovi delom nalaze u okviru savezničke flote, a delom u Bariju i Tarantu pod italijanskom zastavom. Ističe da je neizvesno kada će ovi brodovi biti predati mornarici NOVJ i traži instrukcije.
- Pomoćnik ministra spoljnih poslova SAD izjavio ambasadoru izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Vašingtonu: vlada SAD pomagaće sve one koji se bore protiv neprijatelja, a političku situaciju će rešiti sam narod posle rata; u međuvremenu ona priznaje samo kralja i vladu u inostranstvu.
15. mart VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku: zbog teške situacije u pogledu ishrane jedinica NOVJ i stanovništva oslobođene teritorije u Bosni, izvršiti prebacivanje hrane iz Slavonije, preko r. Save, u Bosnu; hranu će prihvatiti jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ.
- Mart s. NKOJ uputio zapadnim saveznicima zahtev: staviti embargo na novčana sredstva jugoslovenske Narodne banke u inostranstvu, jer izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije bezdušno ih rasipa u lične svrhe, za pomoć četnicima Draže Mihailovića i za propagandu protiv NOP-a. Gotovo sve banke koje su čuvale jugoslovensku imovinu prihvatile su zahtev NKOJ-a.
10. mart NKOJ i VS NOV i POJ imenovali jedinstvenu delegaciju koja je imala zadatak da s vladom SSSR-a ispita mogućnost, priznanja NKOJ-a, organizuje prijem materijalne pomoći i reši pitanje jugoslovenskih građana koji su se nalazili u Sovjetskom Savezu kao prebegli domobrani ili zarobljeni pripadnici vojnih formacija NDH.
- Povereništvo za ekonomsku obnovu NKOJ-a izdalo uputstvo o radu na obnovi zemlje.
- Povereništvo za finansije NKOJ-a uputilo svim zemaljskim antifašističkim većima uputstvo o organizaciji finansijske službe.
- U italijanskoj luci Galipoli posada preokookeanskog parobroda »Senga« iz sastava trgovačke mornarice Kraljevine Jugoslavije odlučila da se priključi NOV Jugoslavije.
17. mart VS NOV i POJ uputio depešu GS NOV i PO za Hrvatsku: traži da se za vazduhoplovni kurs u SSSR-u odabere, dobrovoljno. 80 najboljih boraca, sa odličnom fizičkom kondicijom, ne starijih od 22 godine, i da se oni do kraja marta prikupe u Stabu 5. udarnog korpusa NOVJ

18. marl U Kleshajmu admiral Mikloš Horti, pod jakim pritiskom vode Trećeg Rajha Adolfa Hitlera, pristao na ulazak nemačkih trupa u Mađarsku i obrazovanje nove vlade. Posedanje strateški važnih tačaka otpočelo je 19. marta a završeno 25. aprila 1944. godine.
- U blizini Kastva jedinice Operativnog štaba NOV i PO za Istru spasle 12 američkih avijatičara, palih iz tri američka aviona.
19. mart U znak priznanja za izvanredne uspche u NOB-u, naredbom vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita, 6. divizija NOVJ proglašena proleterskom. Otada nosi naziv: 6. proleterska divizija NOVJ "Nikola Tesla".
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio 5. udarnog i 2. proleterskoj udarnoj diviziji čestitku sledeće sadržine. »Čestitam na uspehe kod Lima«. Te divizije su od 14. do 17. marta uspešno forsirale r. Lim u rejonu s. Seli-hovo — Rudo.
- Grupa oficira vojske izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, privremeno smeštena u logorima Svajcarske, potpisala deklaraciju u kojoj izjavljuje da se stavlja pod komandu maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita a od švajcarskih vlasti tražila da je od oficira vojske izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije četnički orijentisanih odvoje u zasebne logore. Pored toga, oni su osudili Izdajnički rad svih protivnarodnih elemenata u zemlji pod vodstvom Pavelića, Nedlca, Rupnika, Draže Mihailovića i drugih i odrekli se izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, smatrajući da su AVNOJ i NKOJ jedini, od naroda izabrani, zakonodavni i izvršni organ.
23. mart — Izvršni odbor NKOJ-a izdao uputstvo Izvršnom odboru ZAVNOH-a: odmah pristupiti pripremama za prolećnu setvu koju treba sprovesti pod parolom: sve za pobeđu. Istovetna ili slična uputstva upućena su izvršnim odborima ostalih zemaljskih anti-fašističkih veća u Jugoslaviji.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito saopštio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da zabranjuje rasformiranje italijanske brigade i naredio da se toj brigadi dade zadatak koji ona može izvršiti bez naročite opasnosti.
- Saveznički savet za primirje sa Italijom delimično rešio zahtev NKOJ-a stavivši na raspolaganje NOVJ samo pet manjih plovnih jedinica jugoslovenske mornarice koje je aprila 1941. oduzela Italija.
- U mart Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil primio kralja Petra II Karadordevića i savetovao ga da smeni vladu Božidara Purića i obrazuje novu vladu, bez Draže Mihailovića, koja će u pregovorima s NKOJ-em rešiti jugoslovenski problem i pitanje budućeg ujedinjenja države.
25. mart VS NOV i POJ uputio Stabu mornarice NOVJ direktivu: proceniti mogućnost da se održi o. Hvar (na koji su snage NOVJ izvele desant i tih dona ga uglavnom držale pod svojom kontrolom), kao i da se zauzmu ostali otoci, uz jače angažovanje saveznika.
26. mart Po naredbi VS NOV i POJ, od 13. i 15. krajiške NOU brigade, Udarnog NOP odreda 5. udarnog korpusa NOVJ, Zmijanjskog, Banjalučkog i Pljevskog (Mrkonjičkog) NOP odreda formirana 39. divizija 5. udarnog korpusa NOVJ.
- VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ: oficiri koji_ iz druge vojske dobrovoljno prelaze na stranu NOV i POJ mogu staviti oznake čina tek pošto to potvrdi VS NOV i POJ, kome treba dostavljati predloge u tom smislu
- U El Khatatbi (kod Kaira, u Egiptu) otpočeo rad Tenkovske škole NOVJ. formirane uz pomoć vojnih vlasti V. Britanije. Kroz ovu školu je prošlo oko 840 pripadnika NOV i POJ
- Kralj Petar II Karadordević, na konferenciji za štampu, izjavio da je voljan da se ? rukovodstvom NOP-a u Jugoslaviji sporazume pod uslovom da NKOJ i izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije obrazuju jedinstven ministarski savet
27. mart — Kongres Južnih Slovena u Londonu, povodom trogodišnjice 27. marta, poslao pozdravne telegrame predsedniku SAD Franklinu Ruzveltu, predsedniku vlade SSSR-a Josifu Visarionoviču Staljinu i predsedniku vlade V. Britanije Vinstonu Cerčilu. sa zahtevom da se NKOJ smatra za jedinu zakonitu vladu Jugoslavije.
29. mart — Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito uputio pismo predsedniku Ujedinjenog komiteta Amerikanaca jugoslovenskog porekla u kome se u ime naroda Jugoslavije zahvaljuje na zalaganju naše emigracije i pozitivnom radu tog komiteta u korist NOP-a.

- Ministar spoljnih poslova Turske obavestio poslanika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Ankari, Iliju Sumenkovića, da je, na zahtev NKOJ-a, stavljen embargo na jugoslovensku imovinu u Turskoj.
- U Kairu, između predstavnika vazduhoplovstva NOV i POJ i predstavnika britanskog vazduhoplovstva, postignut konačan sporazum o pomoći saveznika u vazduhoplovnom materijalu i formiranju dve eskadrile vazduhoplovstva NOV i POJ
- JO. mart — Vrhovni štab NOV i POJ (ekonomsko odeljenje) izdao uputstvo o organizaciji ekonomske službe u NOV i POJ: određuje se organizaciona struktura ustanova ekonomske službe (od VS NOV i POJ do čela i komandi mesta), njihov sastav, nadležnost i zadaci; ekonomsko odeljenje VS NOV i POJ se sastoji iz tri odseka (opšteg, materijalnog i novčanog).
- 31. mart — CK KPJ uputio iz Drvara direktivno pismo Oblasnom komitetu KPJ za Sandžak odobrava dotadašnji rad Oblasnog komiteta; ukazuje na nepravilan stav Štaba 2 udarnog korpusa NOVJ u oceni borbenosti naroda u Sandžaku; osuđuje stav nekih drugova iz Crne Gore u pitanju pripajanja Sandžaka, ističući da je AVNOJ doneo principijelne odluke a položaj Sandžaka će biti onakav za kakav se izjasne njegovi slobodno izabrani predstavnici; odobrava odluke Oblasnog komiteta o kažnjavanju nekih njegovih članova; skreće pažnju na upornost i budnost pri obnavljanju i učvršćivanju partijske organizacije u Sandžaku; smatra da posle ofanzive treba celo područje Sandžaka obuhvatiti partijskim i političkim radom i dejstvima manjih i većih partizanskih jedinica.
- Iz Drvara CK KPJ uputio CK KPH direktivno pismo: daje uputstva o sastavu partijskih ćelija u štabovima i načinu njihova rada, kao i o radu s kandidatima; zamora zbog neredovnog slanja izveštaja i zbog gubljenja pošte; odobrava upućivanje člana CK KPH u Dalmaciju radi sprovođenja direktivnog pisma CK KPJ upućenog Oblasnom komitetu KPH za Dalmaciju: obaveštava da je u jedinice 8. korpusa NOVJ poslato 13 instruktora, koji će ostati na radu mesec i po dana, i da su u Dalmaciji preduzete mere vet- do sada dale rezultate.
- Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije uputila Draži Mihailoviću 25.000.000 dinara. 1000 napoleona u zlatu i 30.000 dolara.
- Mart k — U s. Srednjem Lokovcu (kod Nove Gorice), od italijanskog partizanskog bataljona "Triestina d'asalto«. formirana brigada »Triestina d'asalto Garibaldi«, u sastavu 30. divizije NOVJ.
- U Vašington stigli pukovnik Sajts i kapetan Mensfild, predstavnici SAD kod Draže Mihailovića. Oni su vladi SAD podneli izveštaj o tobožnjoj borbi četnika protiv nemačkih vojnika u Srbiji i istočnoj Bosni, a Mensfild je predsedniku SAD Franklinu Ruzveltu uručio lično pismo Draže Mihailovića u kome ga ovaj moli da so založi zn četnički pokret u Jugoslaviji.
- Vazduhoplovno ljudstvo NOVJ prebačeno preko Brindizija na aerodrom Beninu (u Libiji), gde mu se pridružilo 270 avijatičara izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije
- Mart — LI Drvaru po naređenju VS NOV i POJ formirana i inžinjerijska brigada.
- NKOJ se obratio nekim bankama u SAD. V. Britaniji i Turskoj sa zahtevom da bez njegovog prethodnog odobrenja ne vrše nikakvu transakciju sa gotovinom jugoslovenske Narodne banke, kojom je do tada raspolagala izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije.
- U Italiji formiran Komitet nacionalnog oslobođenja Jugoslavije. On je imao zadatak da preko mreže odbora i poverenika NOP-a, u delu Italije okupiranom od nemačkih vlasti prodire u koncentracione logore i zatvore, oslobađa i u NOV i POJ upućuje jugoslovenske građane, prikuplja sredstva za pomoć jugoslovenskim i italijanskim partizanima u severnoj Italiji i širi istinu o NOB-u Ovaj komitet je za svoj rad bio odgovoran Komitetu nacionalnog oslobođenja Jugoslavije u inostranstvu, koji se nalazio u Švajcarskoj.
- U Grčkoj, od Jugoslovena prebeglih iz nemačkog logora koji se nalazio u blizini Soluna formiran Jugoslovenski partizanski odred. Odred je krajem decembra 1941. imao 169 boraca.
- Grof Karlo Sforca razradio tezu o problemu Istre i Slovenačkog primorja: predlaže da se Zadar. o. Lastovo i ostala dalmatinska ostrva vrate Jugoslaviji, da se formira slobodna luka Rijeka pod sturateljstvom i kontrolom Ujedinjenih nacija, da Istra i Slovenačko primorje i dalje ostanu pod vlašću Italije.
- U Palestini oko 300 vojnika iz sastava gardijskog bataljona bivše jugoslovenske vojske izjasnilo se, uprkos pritisku, za prelaz na stranu NOV i POJ. Vojnici su zatim prebačeni u jugoslovenski logor u El Satu (u Egiptu).

- U Gibraltarskoj luci posada »Nade«, ratnog broda mornarice Kraljevine Jugoslavije, demonstrativno manifestovala svoju pripadnost NOP-u za vreme posete kralja Petra II Karadorđevića.

BOSNA I HERCEGOVINA

- I. mart
- Manji delovi nemačke 369. legionarske divizije i četničke Gatačke brigade potisnuli delove 11. hercegovačke udarne brigade i Severnohercegovačkog NOP odreda 29 udarne divizije NOVJ i Nikšićkog NOP odreda i zauzeli Gacko.
- Jedinice 1. muslimanske brigade Unske operativne grupe zauzele Pećigrad, pošto su savladale nemačku i ustaško-domobranksu posadu, nanevši joj gubitke od 10 mrtvih i 7 zarobljenih i zaplenivši 2 minobacača, 4 p. mitraljeza, 4 automata, 10 pušaka i 40.000 metaka.
- U Ribniku (kod Ključa) počeo izlaziti mesečni list »Riječ bosansko-hercegovačke omladine«, organa USAOBiH-a.
2. mart
- U Cazinskoj krajini, po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ. od Cazinskog. Sturličkog, Tržaćkog i Bihaćkog partizanskog bataljona formirana 2. muslimanska brigada Unske operativne grupe
- Ojačana 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, prilikom napadu na Bileću, zauzela utvrđeno s. Logor i prodrla u grad. Pošto se glavčina četničke Bilečke brigade održala u utvrđenim zgradama u centru grada, napad je sutradan u svanuće obustavljen.
- Na liniji s. Kopčić — s. Urija — s. Guvna — Oštrulja (između Bugojna i D. Vakufa) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen- (jačine oko 1500 vojnika) napali 9. krajišku udarnu brigadu 10. udarne divizije NOVJ. Neprijateljski gubici: 115 mrtvih i ranjenih, a gubici 9. brigade: 3 mrtva.
4. mart
- Na putu Bos. Novi — Prijedor delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali neprijateljsku kolonu jačine 1000 vojnika i naneli joj gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih vojnika i oko 50 ubijenih konja. Brigada je imala 14 mrtvih i 14 ranjenih boraca.
5. mart
- U rejonu ? st. Dubočaj (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) nemačke i ustaške jedinice iz Prijedora napale 6. krajišku udarnu brigadu 4. udarne divizije NOVJ Brigada je. u jednodnevnoj borbi, nanela neprijatelju gubitke od oko 80 mrtvih i ranjenih, a ona je imala 5 mrtvih i 27 ranjenih boraca.
 - Us. Cadovini (kod Rogatice) ustaše I domobrani, jačine jednog bataljona, iznenada napali delove 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ i potisli ih do s. Paprica. Gubici neprijatelja: oko 25 mrtvih Brigada je imala 7 mrtvih i 10 ranjenih boraca.
 - U Bratuncu obnovljen Srebrenički NOP odred 17. udarno divizije NOV.T
6. mart
- Kod ž. st. Grmljana (na pruzi Hum — Gabela) jedan bataljon Južnohercegovačkog NOP odreda 29. udarne divizije NOV.I uništio nemački transportni vojni voz a transportovanu jedinicu razbio. Ranjeno je 40 a poginulo 58 vojnika iz 1. bataljona 369. puka nemačke 369. legionarske divizije.
9. mart
- U rejon Kalinovika stigle dve brigade italijanske partizanske divizije »Garibaldi. Iz sastava 2. udarnog korpusa NOVJ. Njih je VS NOV i POJ dodelio 3. udarnom korpusu NOV.T (jedna je ušla u sastav 17 udarne a druga u sastav 27. udarne divizije NOVJ).
- 9/10. mart
- Na prostoriji s. Biščani — s. Rizvanovići — s. Hambarine (kod Prijedora) 6. krajiška udarna brigada, u sadejstvu sa dvema četama 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ, napala nemačke i ustaško-domobranske jedinice, te posle dvočasovne borbe, nanevši im gubitke od oko 70 mrtvih i 18 ranjenih, odbila ih u Prijedor Gubici jedinica NOVJ: 7 mrtvih i 18 ranjenih boraca.
- U. mart
- U rejonu Kalinovik — Foča — Goražde, po naređenju VS NOV i POJ, 27. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ smenila 5. udarnu diviziju NOVJ upućenu u Sandžak radi priprema za prodor u Srbiju
12. mart
- Us. Tukovima (kod Prijedora) 2. bataljon 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napao miliciju i naneo joj gubitke od oko 35 mrtvih. Gubici bataljona 7 ranjenih boraca.

- Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« (1. bataljon, kaznena i oklopna četa 14. puka i divizion artiljerije), počeli četverodnevnu akciju (>Fajerštos) u cilju odbacivanja Južnohercegovačkog NOP odreda s komunikacije Trebinje — Ljubinje — Stolac. Neprijatelj je zauzeo Ljubinje, izvršio represalije po selima i spalio četiri sela (Zarkovo, Tulje, Drijenjane i Veličane), ali je, 16. marta odbačen u Stolac.
 - U s. Fatnici (kod Bileće) održana Oblasna konferencija SKOJ-a za Hercegovinu. Delegati izabrani na brigadnim, odredskim i sreskim konferencijama predstavljali su 1.287 članova SKOJ-a.
14. mart
- Iz Brčkog prema s. Celiću, po forsiranju r. Save nemačka 13. SS divizija Handžar* otpočela napad na 16. i 36. udarnu diviziju NOVJ u istočnoj Bosni.
- U nastupanju ka Srbiji, Udarne grupa divizija (2. proleterska i 5. udarna divizija NOVJ) otpočela forsiranje r. Lima u rejonu s. Setihovo — Rudo. Prelaz preko reke završen je 17. marta.
- U Ključu, na inicijativu Oblasnog NO odbora za Bos. krajinu* održana konferencija predstavnika okružnih i sreskih NO odbora s terena Bos. krajine. Bili su prisutni predstavnici PK KP.T za BiH. ZAVNOBiH-a, Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu i 5. udarnog korpusa NOVJ i 57 delegata. Raspravljalo se o sprovođenju setvene kampanje i o organizaciji Korpusne vojne oblasti 5. udarnog korpusa NOVJ.
- 14/15. marta
- Na položajima Brezovo Polje — Bos. Rača (kod Brčkog) jedinice 16. udarne divizije NOVJ vodile odbrambenu borbu protiv jedinica nemačke 13. SS divizije Handžar U toku dana neprijatelj je prodrio u s. Celić.
15. mart
- Šesnaesta muslimanska udarna brigada, po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, izašla iz sastava 17. udarne divizije i ušla u sastav 27. udarne divizije NOVJ
- U Cazinskoj krajini, po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ, formiran Krajiški (muslimanski) NOP odred Unske operativne grupe.
- Mart d. p.
- Po naređenju VS NOV i POJ od 8. februara, formirana Vojna oblast 5. udarnog korpusa NOVJ (pet odseka. mobilizicijski. ekonomski, saobraćajni, sanitetski i odsek za zaštitu naroda)
 - U selima Dragaljevcu, Čađavici i Zabrđu (kod Bijeljine) jedinice nemačke 13. SS divizije »Handžar« zaklale oko 300 osoba, većinom žena i dece.
16. mart
- U Konjičkoj župi (kod Konjica), prerastanjem Mostarskog partizanskog bataljona, formiran Mostarski NOP odred 29. udarne divizije NOVJ, sastava: dva bataljona
17. mart
- Jedinice nemačke 13. SS divizije »Handžar« zauzele Bijeljinu i Janju. odakle se povukle jedinice 16. i 36. udarne divizije NOVJ.
 - Na odseku s. Celić — s. Dubravice (kod Brčkog) 36. udarna divizija NOVJ izvršila udar u desni bok nemačke 13. SS divizije Handžar«. Zbog toga je popustio pritisak neprijatelja na delove 16. udarne divizije NOVJ na položajima s. Zagoni, s. Zabrđe i s. Koraj.
 - Prvi bataljon 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i četnička Trebinjska brigada (oko 1000 vojnika) napali na Zupce (kod Trebinja), ali su protivnapadom 12. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ razbijeni i odbačeni u Trebinje, uz gubitke od 23 mrtva.
18. mart
- Po forsiranju r. Save, nemačka 13. SS divizija »Handžar« obrazovala mostobran na liniji Bijeljina — s. Koraj — s. Celić — Brčko. Ovde su je 16. i 36. udarno divizion NOVJ zadržavale do 12. aprila.
 - U rejonu s. Zabrđa (na putu Bijeljina — Celić) 2. vojvodanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ vodila oštru borbu protiv delova nemačke 13. SS divizije »Handžar« iz s. Koraja i Bijeljine i onemogućila im međusobno spajanje. Neprijatelju su naneti gubici od oko 120 mrtvih. Brigada je lakode imala velike gubitke.
 - Kod s. Koraja (blizu Brčkog) I. vojvodanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ izvršila napad na položaje jedinica nemačke 13. SS divizije Handžar, ali ni posle nekoliko uzastopnih juriša nije zauzela s. Koraj. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 84 mrtva, ranjena i nestala borca.
20. mart
- Na pruzi Bos. Novi — Kostajnica 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ uništila teretni voz od 45 vagona. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 37 mrtvih i ranjenih.

21. mart
- Na položajima u s. Trnavci – s. Odžak – s. Bjelušine (kod Višegrada) nemačke jedinice i čelnici sa pravca Priboja napali 4. krajišku udarnu brigadu 5. udarne divizije NOVJ i potisli je ka s. Bijelom Brdu, ali su protivnapadom 2. proleterске udarne brigade 2. proleterске udarne divizije NOVJ s linije s. Janjici – s. Bijelo Brdo – s. Lanište zaustavljeni i odbačeni ka s. Strpcima. Gubici neprijatelja: oko 50 izbačenih iz stroja, a jedinica NOVJ: 26 mrtvih i 13 ranjenih boraca.
 - Na pruzi između s. Omarske i Kozarca (kod Prijedora) delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ uništili voz, nanevši neprijatelju gubitke od oko 20 mrtvih i zaplenivši 4. p. mitraljeza, 1 mitraljez i 1 top.
 - Na pruzi Bos Novi – Prijedor delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ uništili voz od 8 vagona i naneli neprijatelju gubitke od oko 40 mrtvih i ranjenih i 6 zarobljenih, a oni imali 3 mrtva i 2 ranjena borca.
 - U rejonu s. Bronzanog Majdana (kod Banje Luke) nemačke i ustaške jedinice, posle jednodnevne borbe, uspele da odbace Sanski NOP odred i da uđu u selo. Neprijateljski gubici: 14 mrtvih i 7 ranjenih, a gubici Sanskog NOP odreda: 8 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
- Između Bos. Krupe i s. Grmuše delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili oklopni voz.
25. mart
- Delovi 15. majevičke brigade odbili napad oko 200 četnika, ustaša i muslimanske milicije na s. Drinjaču (kod Zvornika).
 - Na pruzi Bos. Novi – Bos. Krupa diverzantska grupa Podgrmečkog NOP odreda uništila teretni voz od 6 vagona i nanela neprijatelju gubitke od 5 mrtvih i 6 ranjenih.
26. mart
- Na području San. Most – Ključ – Banja Luka. po naređenju Slaba 5. udarnog korpusa NOVJ, od Sanskog I Ribničkog NOP odreda formirana 15. krajiška udarna brigada 39. udarne divizije NOVJ.
 - Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ Pljevski NOP odred preimenovan u Mrkonjički NOP odred.
28. mart
- Opočele trodnevne borbe na Zegulji (na putu Stolac – Ljubinje) u kojima su 11 hercegovačka udarna brigada i Južnohercegovački NOP odred 29. udarne divizije NOVJ sprečili delove nemačke 369. legionarske divizije (do dva bataljona pešadije, divizion artiljerije i tenkovska četa), sa delovima četničke Ljubinjske i Stolačke brigade da se iz Stoca probiju za Trebinje i naneli im gubitke od 65 mrtvih.
 - U s. Slatini (kod D. Vakufa) neprijatelj je napao na 1. bataljon 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ, brigadnu bolnicu i Stab brigade, a posle četvoročasovne borbe povukao se u D. Vakuf. Neprijateljski gubici: 76 mrtvih i ranjenih, a gubici 1. bataljona: 5 mrtvih i 4 ranjena.
 - U borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo zamenik komandanta bataljona 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ Miloš Zdero, narodni heroj
29. mart
- U desetočasovnoj borbi na Rikalu (kod Trebinja) 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ odbacila 1. bataljon 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i četničku Trebinjsku brigadu (1 200 vojnika), nanevši im gubitke od 70 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 7 ranjenih.
- Između s. Buševića Blatne i s. Čađavice (na pruzi Bos. Novi – Bihać) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i 7 vagona.
- Na oblasnoj konferenciji predstavnika NO odbora iz istočne Bosne izabran Oblasni NO odbor za istočnu Bosnu.
31. mart
- Na pruzi Prijedor – Bos. Novi delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali iz automatskog oružja neprijateljski voz i prisilili ga da se vrati u Prijedor. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 12 mrtvih i 8 ranjenih.
- Mart k.
- Kod s. Peći i Bratunca (blizu Srebrenice) 17. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ razbila četnike koji su došli iz Srbije i odbacila ih preko r. Drine.
- Mart
- Formiran Okružni inicijativni NO odbor za Romaniju.
 - U Cuzinskoj krajini, na inicijativu NO fronta, održana konferencija islamskih verskih starešina na kojoj su osuđeni zločini ustaša.
 - Formiran ONO odbor za Cazinsku krajinu.

- Po odluci CK KPH formiran OK KPH za Cazinsku krajinu.
U s. Hambarinama (kod Prijedora), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo komandir čete iz 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ Cvijo Kukolj, narodni heroj. .
Na Okružnoj konferenciji u Prnjavoru izabran ONO odbor za okrug Prnjavor
- U Prnjavoru održana konferencija sa predstavnicima poljskih i ukrajinskih manjina u cilju osnivanja njihovih vojničkih jedinica u sastavu NOVJ.

CRNA GORA

- 1 mart — Dva bataljona 2. dalmatinske udarne i jedan bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ i jedan bataljon Nikšićkog NOP odreda napali na Grahovo i s. Dragalj koje su branili nemački vojnici i četnici. Ali Grahovo nisu zauzeli, jer napad nije bio jednovremen i povezan; sem toga, u toku borbe neprijatelju je stiglo pojačanje iz Risna. Poginulo je i ranjeno oko 35 nemačkih vojnika i zarobljeno je 17 četnika.
- 3/4. mart — Druga dalmatinska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ. zajedno s delovima Lovčenskog i Zetskog NOP odreda i 1. bokeljskim bataljonom, napala, i razbila četničke snage (oko 4.600 vojnika) na prostoru Cevo, s. Ubla, s. Bate, oslobodivši Cevo i predeo severno od Cetinja. Tom prilikom je poginulo 110. ranjeno oko 130 i zarobljeno 85 četnika, a zaplenjeno 80 pušaka, 3 p. mitraljeza, 1 mitraljez i druga oprema. Gubici brigade i odreda bili su 3 mrtva i 7 ranjenih boraca
- 5 mart — U rejonu Pljevalja delovi 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv nemačkih i četničkih snaga. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i oko 22 ranjena vojnika.
- 6. mori — Kod s. Zminjca (blizu Bijelog Polja), posle dvočasovne borbe, Bjelopoljski NOP odred prinudio muslimansku miliciju da se povuče na položaje Kurila, s. Stubno i s. Si-IX)vice (kod Bijelog Polja) Neprijatelj je imao 5 mrtvih, a zaplenjeno je 12 pušaka i druga ratna oprema.
- 7. mart — Na komunikaciji Rijeku Crnojevića — Podgorica (sada: Titograd) Lovčenski NOP odred napao četnike. Borba je trajala tri dana. Četnici su pretrpeli velike gubitke. Odred je imao 2 mrtva i 2 ranjena borca.
- 8. mart — Druga dalmatinska udarna brigada i 2. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, zajedno s 1. bokeljskim bataljonom i 2. bataljonom Nikšićkog NOP odreda, otpočeli napad na Grahovo i s. Dragalj u kome su se nalazili delovi 334. puka nemačke 181. pešadijske divizije i Banjsko-vučedolska četnička brigada. Napad koji je trajao dva dana nije uspeo. Gubici neprijatelja nisu poznati, dok su jedinice 2. i 6. brigade imale 5 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
- 9 mart — Na položajima s. Zenica — s. Sumani — s. Ljuče — s. Pauče (kod Pljevalja) 4. sandžačka brigada 37. udarne divizije NOVJ napala četničke snage i posle višerasovne borbe, zauzela sve neprijateljske položaje, izuzev s. Ljuče koje je bilo utvrđeno bunkerima i dobro branjeno. Četnici su imali 12 mrtvih i ranjenih. Brigada nije imala gubitaka.
- 11. mart — Na komunikaciji Nikšić — Danilovgrad otpočele dvodnevne oštre borbe jedinica 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ protiv delova 363. puka nemačke 181. pešadijske divlzijske i četnika koji su težili da ovladaju komunikacijom. Poginulo je 37, zarobljeno 10 i ranjeno oko 20 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 1 top 75 mm, veći broj pušaka, 1 p. mitraljez, kao i mnogo druge opreme. Brigada je imala 5 mrtvih i 8 ranjenih boraca.
— Prosvetni odsek Izvršnog odbora ZAVNO-a Crne Gore i Boke izdao svim sreskim NO odborima uputstvo o radu škola, domova kulture biblioteka i kulturno-umetničkih grupa.
- 13/14. mart — U rejonu s. Kočana (kod Nikšića) 1. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe napao na oko 200 žandarima i četnika. Tom prilikom su poginula 2 i zarobljena 3 četnika. Zaplenjen je manji broj pušaka, municije i druga oprema.
- 15. mart — Primorska operativna grupa 2. udarnog korpusa NOVJ počela dvodnevni napad na nemačke i četničke snage na položajima oko Grahova. U toku tih borbi neprijatelj

- je odbačen u grad uz gubitke od 15 mrtvih i oko 20 ranjenih. Zaplenjen je 1 p. mitraljez i nešto municije. Jedinice NOVJ su imale 2 mrtva i 10 ranjenih boraca.
- Odlukom Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ rasformirani Kolašinski i Durmitorski NOP odred.
19. mart
- Tri bataljona druge dalmatinske udarne brigade Primorske operativne grupe 2 udarnog korpusa NOVJ očistila predeo Grahovsko polje — s. Zagulj — Bojanje brdo — s. Grahovac od četničkih i nemačkih snaga. U ovoj akciji neprijatelj je imao 5 mrtvih i neutvrđen broj ranjenih. Brigada je imala 2 ranjena borca.
- Jedinice Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ ponovo zauzele s. Bogetiče i ovladale komunikacijom Danilovgrad — Nikšić, koju su branile nemačke i četničke snage. U toj borbi neprijatelj je imao 14 mrtvih i veliki broj ranjenih. Uništen je 1 kamion, a zaplenjeno je nešto oružja i druge opreme. Primorska operativna grupa je imala 2 ranjena borca.
20. mart
- Odlukom Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formiran Dopunski bataljon, sastavljen od ljudstva iz rasformiranog kolašinskog i Durmitorskog NOP odreda i iz Lovčenskog, Nikšićkog, Zetskog i Komskog NOP odreda.
21. mart
- Dva bataljona 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ iz zasede napala kod s. Jabuke nemačku auto-kolonu od 14 kamiona koja je išla iz Pljevalja u pravcu Prijepolja. U borbi, koja je vođena skoro ceo dan, neprijatelj je uspeo da se probije ka Prijepolju, uz gubitke od 43 vojnika izbačena iz stroja, a zarobljeni su 1 nemački vojnik i 1 četnik. Zaplenjeno je 13 pušaka, 4 pištolja i razna druga oprema. Bataljoni su imali 2 mrtva i 9 ranjenih boraca.
24. mart
- U rejonu s. Jugova (kod Pljevalja) delovi 4. sandžačke brigade 37. udarne divizije NOVJ napali četnike i odbacili ih u pravcu Pljevalja. Poginula su 3 a ranjeno je oko 20 četnika. Brigada je imala 2 mrtva i 14 ranjenih boraca.
26. mart
- Stab 2. udarnog korpusa NOVJ uputio proglas VŠ NOV Albanije s pozivom na saradnju u borbi protiv zajedničkog neprijatelja.
28. mart
- Otpočele dvodnevne borbe jedinica 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ i delova Lovčenskog i Zetskog NOP odreda protiv jakih snaga nemačke 181. pešadijske divizije (oko 2.000 vojnika) i četnika koje su napale od Danilovgrada ka Nikšiću. Neprijatelj je, uz gubitke od 21 mrtvog i više ranjenih ovladao komunikacijom Danilovgrad — Nikšić i duž nje uspostavio obezbeđenja u selima- Stubici, Bogetićima, Cerovu, Drenovštici, Bogmilovićima, Ržištu i Zagarću.
- 28/29. mart
- Na prostoriji sela: Parci — Gradac — Draževina — Beri (na komunikaciji Titograd — Cetinje) delovi 2. dalmatinske udarne i 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, s delovima Lovčenskog NOP odreda napali i razbili četničke i nemačke snage (oko 1000 vojnika) i odbacili ih u Podgoricu (sada: Titograd). Poginulo 26 neprijateljskih vojnika i oficira, a zarobljeno 100 četnika. Gubici jedinica NOV i POJ: 1 mrtav i 10 ranjenih boraca.
- 30/31. mart
- U rejonu Kuča, Piperà i Bjelopavlića 7. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala na četnike i nanela im gubitke od 12 mrtvih i 4 ranjena, a ona je imala 2 ranjena borca.

HRVATSKA

1. mart
- Kod s. Slobodne Vlasti (blizu Đakova) po naređenju Štaba 6. korpusa NOVJ, od delova Diljskog i Požeškog NOP odreda formirana Osječka brigada 12. divizije NOVJ.
 - Četiri četničke brigade i delovi 891. puka nemačke 264. pešadijske divizije iz s. Mokrog Polja, s. Kistanja, s. Đevrsaka, Benkovca i Obrovca otpočeli napad protiv 6. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ i grupe severnodalmatinskih NOP odreda u Bukovici. U trodnevnim borbama neprijatelj je zadržan na liniji s. Medvide — s. Parčić — s. Ervenik, a zatim. 4. marta, protivnapadima prinuđen na povlačenje u polazne rejone.
 - Ojačani 31. ustaški bataljon iz Perušića i s. Ličkog Osika napao jedinice 7. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ u s. Širokoj Kuli i na položaju Lipova glava, te ih posle sedmočasovne borbe odbacio s pomenutih položaja.

- Između Zagrebu i Karlovca delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili železničku prugu i nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i više vagona.
- 2. mart
 - Delovi 15 korpusa NOVJ zauzeli Feričance (kod Našica) koje su branile ustaško-domobranske snage.
 - Četvrti bataljon 3. brigade 13. divizije NOVJ i 1. bataljon 2. brigade 35. divizije NOVJ odbili napad 19. ustaškog bataljona iz Otočca ka Umu.
- M
 - Kod ž. st. Hercegovac (na pruzi Bjelovar — Garešnica) jedinice 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušile prugu i transportni voz, uništivši lokomotivu i 4 vagona i oštetivši 5 vagona.
- 3. mart
 - Iz Novog. Senja, s. Alana i s. Krišpolja delovi 846. i 847. puka nemačke 392. legionarske divizije otpočeli napad u cilju prodora ka pl. Ritavecu i uništenja skladišta za snabdevanje 13. divizije NOVJ u tom rejonu. U dvodnevnom borbama jedinice 13. divizije NOVJ odbile su napade i prinudile neprijatelja na povlačenje.
 - Delovi 9. ustaškog bataljona zaposeli o. Pag koje su branile jedinice 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
 - Saveznička avijacija bombardovala Split i u luci potopila nemački parobrod i 2 motorna jedrenjaka.
- 4. mart
 - Po naređenju Glavnog Štaba NOV i PO za Hrvatsku, sledeća vojna područja s teritorije vojne oblasti 6. korpusa NOVJ promenila nazive: Psunjsko u Novogradiško. Bilogorsko u Virovitičko, Papučko-krndijsko u Slatinsko i Diljsko u Brodsko.
 - Delovi 1. puka Pavelićeve gardijske brigade iz Ludbrega i tri nemačke kolone iz Križevaca napali jedinice 32. divizije 10. korpusa NOVJ na severoistočnim padinama Kalnika. Divizija se, posle dvodневnih borbi prsa u prsa, prebacila na prostoriju Bilo-gore.
 - Kod s. Rovišća (na pruzi Bjelovar — Križevci) jedinice 2. brigade 33. divizije i 3 diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušile ustaško-domobranski transportni voz, uništivši lokomotivu i 3 vagona. Saobraćaj je obustavljen 50 časova.
 - Jedinice 1. bataljona 846. puka nemačke 392. legionarske divizije, posle borbi sa 3. udarnom brigadom 8. divizije NOVJ, zauzele s. Tobolić (kod Plaškog).
 - Između s. Perkovića i Trogira četiri nemačka bataljona (iz nemačke 264. pešadijske divizije i 92. motorizovanog puka) iz Sinja i Drniša, s nemačko-ustaškim posadama iz s. Primoštena, s. Rogoznice, s. Marine i Trogira, iznenada napali 8. dalmatinsku brigadu 20. divizije NOVJ i Šibensko-trogirski NOP odred, razbili ih i odbacili preko pl. Moseća ka pl. Dinari.
 - Iz Pakraca delovi domobranskog 4. i 8. brdskog puka upali na prostoriju Lipik — s. Subocki Grad — s. Kovačevac da je očiste od partizana, ali ih je odbacio 1. bataljon Posavskog NOP odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ
 - Kod s. Draganića (između Zagreba i Karlovca) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili prugu na 24 mesta, zbog čega je saobraćaj obustavljen 48 časova.
- 4/5. mart
 - Us. Zdenčini (kod Jastrebarskog) 1 i 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ napale delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije. Posle petočasovne borbe, kada je neprijatelju stiglo pojačanje, jedinicama 8. divizije NOVJ naređeno je da se povuku. U toj borbi one su imale 7 mrtvih i 23 ranjena borca.
- 5. mart
 - Us. Hrašću (kod Karlovca), po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ, od boraca Karlovačkog NOP odreda formirana Karlovačka brigada 8. divizije NOVJ.
 - Delovi nemačke 392. legionarske divizije i 33. ustaškog bataljona otpočeli četvorodnevni napad iz s. Modruša, s. Josipdola i s. Tobolića na jedinice 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ i delove Plašćanskog i Kordunaškog NOP odreda u Plašćanskoj dolini. U tim borbama neprijatelj je ovladao Plašćanskom dolinom, pretrpevši gubitke od oko 200 vojnika izbačenih iz stroja, dok su jedinice 3. udarne brigade imale 21 mrtvog i 45 ranjenih boraca.
 - Jedinice NO brigade »Franjo Ogulinac Seljo« napale delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije (oko 600 vojnika) u s. Brezovici i s. Golom Bregu (kod Zagreba), ali su se posle petočasovne borbe povukle.

¹ To naređenje Je Stab 0. korpusa NOVJ prenuo tek III maja 1944. godine

- Treći bataljon Omladinske brigade Joža Vlahović zauzeo domobransko uporište u s. Horvatima (kod Zagreba), zarobio 15 domobrana i 1 oficira, zaplenio 35 pušaka, 2 p, mitraljeza, 10.000 metaka, 25 bombi i drugu opremu, te porušio železničku stanicu sa staničnim uređajima i sve bunkere oko nje. Saobraćaj je obustavljen 5 dana.
- Jedinice nemačke 264. pešadijske divizije otpočele hapšenje simpatizera NOP-a iz scia: Sratoka, Prgometa, G. i D. Segeta, Vinišća i Marine (kod Trogira), Do 7. marta uhapšeno je 300 ljudi i sprovedeno u logor u Splitu.
- 5/6. mart Jedinice Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ napale nemačke delove u s. Pčeliču (kod Virovitice), ali su se posle kraće borbe povukle prema s. Popolani.
6. mart U srezu Podrav. Slatina formirani novi seoski NO odbori: Miljevci, Saševo i D. Bukovica, a u s. Vranjoševcu formiran opštinski NO odbor.
- 6/7. mart Kod s. D. Bačuge (blizu Petrinje) jedinice 2. udarne brigade 7 udarne divizije NOVJ napale delove nemačke 1 brdske divizije, ali su se posle kraće borbe, u kojoj su imale 5 mrtvih, 5 ranjenih i 3 nestala borca, moralo povući, nanevši neprijatelju gubitke od 46 mrtvih vojnika.
7. mart Na osnovu naredbe Vrhovnog Štaba NOV i POJ od 8. februara 1944. godine. Glavni štab NOV i PO za Hrvatsku izdao naredbu o reorganizaciji štabova korpusa. Po njoj je predviđeno da Štab sačinjavaju: komandant, politički komesar, zamenik komandanta, načelnik štaba i pomoćnik načelnika štaba. Pomi toga, štab ima operativni deo (odseci: operativni, za vezu, obaveštajni, za naoružanje, intendatura, sanitet i vojni sud) i korpusnu vojnu oblast (odseci: za mobilizaciju, za saobraćaj, ekonomski, sanitetski za zaštitu naroda i oblasni vojni sud).
8. mart Iz Sušaka delovi 138. puka nemačke 188. rezervne divizije otpočeli napad u cilju zauzimanja s. Zlobina, s. Plasa i s. Hreljina. U trodnevnim borbama neprijatelj je potisnuo 2. brigadu i 2. NOP odred 13. divizije NOVJ i zauzeo pomenuta mesta.
- 8/9. mart Kod luke Gradac (u Neretvanskom kanalu) britanske motorne torpiljarke uništile nemački motorni jedrenjak od 80 tona.
9. mart Kod s. Pivnice (blizu Virovitice) jedinice 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ napale nemačku kolonu jačine 200 vojnika, razbile je i prinudile na povlačenje u pravcu s. Suhopolja.
- Kod šuma Dolnja dolca 1. i 3. bataljon Osječke brigade 12. divizije NOVJ napali delove domobranskog 2. biciklističkog bataljona iz Slav. Broda. Posle dvočasovne borbe, u toku koje su neprijatelju pristigla pojačanja iz Slav. Broda, bataljoni su se povukli.
- U Neretvanskom kanalu dva britanska loporodna čamca zabunom potopila patrolni čamac PC 59 iz Viške flotile 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
10. mart U s. Srpskoj Kapeli (kod Čazme) 9 nemačkih aviona bombardovali 2. brigadu 33. divizije NOVJ na položajima i naneli joj gubitke od 12 mrtvih i 13 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Vukmanića (kod Karlovca) delovi 1. bataljona Kordunaškog NOP odroda odbili napad delova 10. ustaškog bataljona i prinudili ih na povlačenje u pravcu s. Vukmanića.
- U Baniji izašao prvi broj lista »Jedinstva organa Narodnooslobodilačkog fronta za Baniju.
- 10 11. mart — Kod poluostrva Pelješca britanski ratni brodovi potopili nemački brod. Od 60 vojnika koji su se nalazili na brodu zarobljeno je oko 30 a ostatak je potonuo sa brodom,
11. mart — Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku formirana Vojna oblast 8 korpusa NOVJ (odseci: za mobilizaciju, za saobraćaj, ekonomski, sanitetski za zaštitu naroda i oblasni vojni sud).
- Kod s. Trnjana (blizu Slav. Broda) jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ napale nemačku kolonu, ali se posle jednočasovne borbe povukle u pravcu s. Klokočevika i s. Vrhovina.
- Kod s. Donjare (na komunikaciji Križevci — Koprivnica) delovi 2. brigade Matija Gubec« 32. divizije NOVJ napali, iz zasede, nemačku kolonu jačine oko 1000 vojnika, od kojih je oko 120 izbačeno iz stroja.

- Jedinice zumberačkog NOP odreda napale domobranske snage u selima: Greguriću Bregu, Cerju, Terhaju, Poljanici, Plešivici i Prilipju (kod Jastrebarskog) i nanele im gubitke od 50 mrtvih i ranjenih vojnika, uz sopstvene gubitke od 11 mrtvih i 15 ranjenih boraca.
 - Između s. Luke i s. V. Trgovišta (na pruzi Zagreb — s. Zabok) 3. bataljon Zagorskog NOP odreda napao putnički voz koji je prevozio nemačke vojnike i domobrane. Poginulo 40, utopilo se u r. Krapini 25 a zarobljeno 97 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je mnogo ratnog materijala.
 - Kod s. Gračenice (na pruzi Zagreb — Banova Jaruga) delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili teretni voz, uništivši lokomotivu i 14 vagona.
 - Kod s. Borojevića (blizu Kostajnice), u borbi protiv ustaša, poginuo komandant 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« 7. udarne divizije NOVJ Rade Milojević, narodni heroj.
12. mart
- Jedinice 8. divizije NOVJ otpočele četvorodnevni napad na 1. i 2. bataljon 846. puka nemačke 392. legionarske divizije i 33. ustaški bataljon na prostoriji s. Plaški — s. Tobolić — s. Tounj — s. Josipdol, s ciljem da im nanesu što veće gubitke, spreče im pljačku i paljenje sela i izbace ih iz Plašćanske doline. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke: 240 mrtvih, 230 ranjenih i 20 zarobljenih vojnika. Plen: 5 mitraljeza, 8 automata, 70 pušaka, 11 000 metaka. 2 minobacača sa 170 mina, komora jednog bataljona, 35 konja i druga oprema. Jedinice 8. divizije NOVJ imale su 45 mrtvih, 157 ranjenih i 7 nestalih boraca.
 - Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ rasformirana Komanda Severnodalmatinskog otočkog vojnog područja.
 - Na putu s. Prokike — Brinje 3. bataljon 1. udarne brigade 13. divizije NOVJ uništio jednu manju kolonu iz nemačke 392. legionarske divizije.
- 12/13. mart
- Kod o. Vrgade savezničke torpiljarke potopile motorni jedrenjak »Romilda«. Od posade, 11 nemačkih mornara se udavilo a 1 mornar je zarobljen.
13. mart
- Kod s. Sapaca (blizu Slav. Broda) jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ i jedna četa 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ srušile nemački transportni voz i uništile 2 lokomotive i 6 vagona. Poginula 22 a ranjeno 27 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 75 pušaka, 3 automata, oko 130.000 metaka 212 mina za minobacač i drugi ratni materijal.
- Jedinice 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ posle kraće borbe zauzelo ustaško uporište u s. Glinsko Novo Selo (kod Gline), iz koga su se ustaše povukle u pravcu s. Gore.
- Kod D. Miholjca jedinice Podravskog bataljona Osječkog NOP odreda i 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ napale oklopni voz. Poginulo je 15 ustaša i 3 železničara, a uništena je lokomotiva i 1 vagon. Zaplenjeno je 10 pušaka i 1 p. mitraljez.
- 13/14. mart
- Jedinice 1. NOP odreda i 2. brigade 13. divizije NOVJ napale i zauzele s. Gomirje. Posada (oko 100 nemačkih vojnika i 30 četnika), uz manje gubitke, povukla se u Ogulin.
- U šumi Žutici kod s. Oborova (blizu Zagreba), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo sekretar Oblasnog komiteta SKOJ-a za Slavoniju Stjepan Sekulić Jucko, narodni heroj.
14. mart
- Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od Bjelovarskog, Moslavačkog i Posavskog NOP odreda formirana Istočna grupa NOP odreda 10. korpusa NOVJ.
- Između s. Hercegovca i s. Ladislava (kod Bjelovara) jedinice 3. bataljona 1. brigade 33. divizije NOVJ napale iz zasede 9. četu domobranskog 1. brdskog puka. Posle kraće borbe neprijatelj se povukao u s. Hercegovac. Poginulo je 9, ranjeno 16 a zarobljeno 7 domobranskih vojnika. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza, 32 puške i 5 pištolja.
15. mart
- Kod s. Spišić-Bukovice (blizu Virovitice) delovi Bilogorskog NOP odreda napali iz zasede nemačku kolonu jačine oko 400 vojnika. U borbi je izbačeno iz stroja oko 80 nemačkih vojnika, a oštećeni su 1 tenk, 1 oklopni i 1 putnički automobil.
- Mart s.
- Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku formirana Vojna oblast 11. korpusa NOVJ.

16. mart Kod s. Miokovićeva (blizu Daruvara) jedinice Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ napale iz zasede nemačku motorizovanu kolonu, koja je ipak utpela da pro-dre u pravcu Virovitice.
- Između s. V. Gorice i s. Mraclina (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili putnički voz koji je prevezio nemačke vojnike i ustaše i uništili lokomotivu i 3 vagona. Poginula su 24 nemačka vojnika i nekoliko ustaša, a veći broj je ranjen.
17. mart Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku pri korpusnim vojnim oblastima formirani tehnički odseci.
- Između s. Andrijevac i s. Starog Topolja (na pruzi Vinkovci — Nova Gradiška) je-dinice 18. brigade 12. divizije NOVJ uništile 2 lokomotive a zapalile 60 vagona, 2 cisterne i 6 vagona sa artiljerijskom i ostalom municijom.
- Svilajsko-mosečki NOP odred zauzeo s. Ramljane (kod Sinja). Branioci, 80 ustaša, uz manje gubitke, povukli su se ka Sinju.
- Između s. Šapjana i s. Starada (na putu Trst — Rijeka) 2. istarski partizanski bataljon uništio dva nemačka automobila s vojnicima.
- U Lastovskom kanalu tri nemačka broda napala i potopila naoružani brod NB 2 iz 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
18. mart Kod s. Bršljanice i s. Rogoža (blizu Čazme) jedinice 1. brigade 33. divizije NOVJ napale delove domobranske 1. brdske brigade iz Kutine, Garešnice i s. Poljane i posle kraće borbe odbacile ih u polazne garnizone.
- Kod s. Modrinog Sela (blizu Benkovca) 2. bataljon 5. dalmatinske brigade 19. divi-zije NOVJ napao nemačku motorizovanu kolonu, iz koje je poginulo 30 vojnika a oštećeno 6 kamiona.
- Kod s. Kestenjaka (blizu Ogulina) 2. i 3. bataljon Kordunaškog NOP odreda napali iz zasede delove nemačke 392. legionarske divizije i 5. ustaškog bataljona, naneli im velike gubitke i posle četvoročasovne borbe prinudili ih no povlačenje u pravcu s. Siće i s. Cerovca.
- Kod uvale Lučina (na o. Molatu) pomorske snage 2. pomorsko-obalskog sektora Mor-narice NOVJ zaplenile nemački desantno-jurišni čamac «Kistenjeger» i zarobile 16 vojnika.
- 19/19. mart Kod s. Pivnice (blizu Virovitice) delovi 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ napali motorizovanu nemačku kolonu, ali je ova uspela da se probije u pravcu s. Suhopolja. Uništena su joj 3 kamiona.
19. mart — Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku 5. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ dobila naziv udarna.
- Delovi nemačke 118. lovačke i 369. legionarske divizije i 6. ustaške brigade (jačine oko 2.500 vojnika) iz Metkovića, Vrgorca i Graca otpočeli napad protiv jedinica Grupe južnodalmatinskih NOP odreda na istočnom delu pl. Biokova, u cilju njihovog uništenja na tom području i interniranja stanovništva. Partizanske snage su izbegle udar nadmoćnog neprijatelja, zadržavši se na području između donjih tokova r. Cetine i r. Neretve. Nemačko-ustaške jedinice su do 23. marta popalile sela: Grčaničnik, Bačinu, Brist, Plinu i zaseoke uz Neretvu, od Brda do Komina, a stanovništvo oterale u logor.
- Kod s. Klisa i s. Krivaje (blizu Daruvara) delovi 21. udarne brigade 28. udarne divi-zije NOVJ napali nemačku kolonu i posle jednočasovne borbe uništili 1 tenk, 4 ka-miona i 2 motocikla, a zatim se povukli u s. Lisičine.
- Savezničke jedinice sa o. Visa izvršile desant na o. Šoltu koju je branila posadu jačine jedne čete iz nemačke 264. pešadijske divizije. Zarobljeno je 100 vojnika i 2 oficira, dok je ostatak posade poginuo.
- 19/20. mart — Delovi 34. divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na delove nemačke 1. kozačke ko-njičke divizije u s. Draganićima (kod Jastrebarskog).
20. mart — U s. Križu i s. Zupiću (kod Petrinje) 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ napala ustaše, ali se posle petočasovne borbe morala povući, jer je neprijatelju stiglo pojačanje iz Petrinje.
- Delovi 847. puka nemačke 392. legionarske divizije zaposeli o. Rab, koji su branile jedinice 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.

- Na pru/i Virovitica — Barč delovi 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOV.T miniranjem srušili nemački transportni voz i uništili lokomotivu i 8 vagona.
 - Kod o Dugog otoka dva nemačka aviona bombardovali i potopili naoružane brodove NB I i NB 6 iz 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
- 20/2J. mart**
- Između s. Pčelica i s. Popolane (kod Virovitice) jedinice Brodskr- NO brigade, u sa-
dejstvu sa dolovima 17. udarne brigade 28. udarno divizije NOVJ napale kolonu nemačke 1. brdske divizije i nanele joj gubitke od 39 mrtvih i isto toliko zarobljenih vojnika.
- 21 mart**
- Kod Kosinjaka. s. Zupića, s. Međuraća i Sestanja (blizu Petrinje) jedinice 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ odbile napad ustaša i dolova nemačko I. kozačke konjičke divizije I prinudile ih na povlačenje prema Petrinji.
 - Izviđački odred nemačke 392. legionarske divizije i 19. ustaški bataljon iz Otočca, uz manje obostrane fubitke, odbacili delove 3 brigade 13. divizije i 2. brigade 35. divizije NOVJ i zauzeli brdo Um (kod Otočca).
- 22. mart**
- Stab 6. korpusa NOVJ izdao direktivu potčinjenim jedinicama da vrše napade na železničke komunikacije i na neprijateljske kolone koje odlaze u Mađarsku: 12. divizija NOVJ na pruzi Beograd — Zagreb (između Nove Gradiške i Vinkovaca); 28. udarna divizija NOVJ na pruzi Daruvar — s. Đulavec — Virovitica; Zapadna grupa NOP odreda na pruzi Banova Jaruga — Daruvar, a Istočna grupa NOP odreda na prugama Slav. Brod — Vinkovci s. Striživojna — Osijek i Vinkovci — Osijek.
 - Dva bataljona 1. dalmatinske udarne brigade 26. divizije NOVJ i jedan saveznički komandos sa o. Visa izvršili desant na o. Hvar. U borbama vođenim do 25. marta protiv delova 738. puka nemačke 118. lovačke divizije oni su zarobili 131 nemačkog vojnika i 2 oficira a sami su imali 4 mrtva i 12 ranjenih boraca. Bataljoni su se na o. Hvaru zadržali do 31. marta, kada su se, sa zbogom i novodošlim borcima, povukli na o. Vis.
 - Kod s. Ladislava (blizu Daruvara) 4. bataljon 1. brigade 33. divizije NOVJ napao neprijateljsku kolonu jačine oko 100 domobrana i nemačkih vojnika. Posle kraće borbe neprijatelj je oступio prema s. Hercegovcu uz gubitke od 7 mrtvih i 14 ranjenih vojnika. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 13 pušaka.
 - Između s. Leskovca i Zagreba (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački i ustaški transportni voz. Poginulo je 16 a ranjeno 117 nemačkih vojnika i ustaša.
 - Dvanaest nemačkih aviona bombardovali s. Komizu na o. Visu Uništen je patrolni čamac PC 70 iz Viške flotile 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ, a poginula su 3 i ranjena 33 lica.
- 23. mart**
- Kod s. Globočeca (blizu Marije Bistrice) ustaške i žandarmerijske snage napale 1. bataljon 2. brigade "Matija Gubec" 32. divizije NOV.I i štab te brigade. Pošlo kratke borbe poginulo je 14 boraca i rukovodilaca (među kojima komandant i sanitetski referent brigado), a ranjeno 6 boraca, te se štab brigade sa bataljonom povukao u pravcu s. Peščena.
 - - Kod s. G. Kupčine, s. Hudovca Brega i s. Svete Margarete (blizu Jastrobarskog) jedinice brigado Franjo Ogulinac Selio« 34. divizije NOVJ odbilo napad ustaša i delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz s. Draganića i Jastrebarskog, nanevši im gubitke od oko 85 mrtvih i ranjenih vojnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 9 ranjenih boraca.
 - Pod pritiskom jedinica 8. divizije NOVJ dolovi 840. puka r.omačke 392 legionarske divizije napustili Plaški i povukli su se u pravcu Ogulina.
 - Na ž. st. Ratkovica (na pruzi Kapela — Batrina — Pleternica) jedinice Diljskog NOP odreda uništile lokomotivu i 26 vagona.
 - Kod ž. st. Deanovca (na pruzi Zagreb — Banova Jaruga) delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili teretni voz. Uništena je lokomotiva i 6 vagona, a 4 vagona su oštećena.
 - Kod o. Dugog otoka nemački avioni potopili patrolni čamac PC 5 Iz 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
- 24 mart**
- Kod s. Kala (na o. Ugljanu) saveznički avioni potopili 2 i oštetili 1 nemačku naoružanu maonu.
- 25. mart**
- Delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ digli u vazduh ustaški i nemački transportni voz kod Savskog mosta na žel. pruzi Zagreb — Karlovac. Ubijeno je ili ranjeno oko 250 ustaša i nemačkih vojnika i oficira.

- 26. mart**
- Iz s. Aržana, s. Ciste, s. Trilja i Sinja nemačke snage (po jedan bataljon iz 7. SS »Princ Eugen«, 118. lovačke i 369. legionarske divizije) otpočele napad ka pl. Kamešnic. Dinarski NOP odred je iznenađen u s. Gljevu i odbačen na greben Kamešnice. Deseta dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ i Mosorski NOP odred pružali su žilav otpor na pravcima s. Aržano — s. Voštane i s. Trilj — s. Voštano sve do 28. marta, a zatim su se povukli ka s. Bijelom Polju i s. Prologu. Nemački vojnici su 1 ovom prilikom popalili sela: Otoku, Rudu, Voštane. Krivodol i druga i pobili ili žive u kućama zapalili 1675 ljudi, među kojima veći broj žena, dece i staraca.
 - U s. Trakošćanu (blizu Lepoglave) otpočelo dvodnevno okružno partijsko savetovanje za okrug Krapinu, na kome je odlučeno da se veća pažnja posveti podmlađivanju partijskog kadra i skojevske organizacije, radu metlu ženama i ideološkoj izgradnji članova KPJ.
 - Kod Sunje (na pruzi Sisak — Dubica) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i tri vagona.
- 26/27. mart**
- Treća i 4. brigada 7. udarne divizije NOVJ napale neprijateljsko uporište u s. Komarevu (kod Siska) koje su branili delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije (oko 500 vojnika). Posle četvoročasovne borbe brigade su se povukle.
- 27. mart**
- Kod s. Zilomira (blizu Zagreba) jedinice 2. brigade »Malija Gubec« 32. divizije NOVJ i delovi Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ napali delove Paveličeve gardijske brigade, te 120 vojnika izbacili iz stroja, uništili 3 kamiona i oštetili 1 tenk.
 - Kod s. Krčeva i s. Svinjice delovi 1. udarne brigade Vasilj Gaćeša« 7. udarne divizije NOVJ odbili napad kolone iz sastava nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz Kostajnice i prinudili je na povlačenje u polazni garnizon.
 - U zaseoku Bašića Poljani (kod Perušića) ustaše opkolile SK KPH za Perušić, SNO odbor. Opštinski komitet KPH, Opštinski NO odbor i Komandu mesta Perušić. U borbi je poginulo 18 boraca i rukovodilaca.
 - U severnoj Dalmaciji, po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ. formiran Prominski NOP odred Grupe severnodalmatinskih NOP odreda.
 - Između s. Desinca i Jastrebarskog delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili uslaski oklopni voz. Uništena je lokomotiva i 3 vagona, a saobraćaj je obustavljen 36 časova.
- 27/28. mart**
- Između Novske i Vinkovaca jedinice 12. divizije NOVJ i Diljskog NOP odreda porušile prugu na 355 mesta i presekle 890 U stubova. U borbi sa domobranskim osiguranjima poginula su 55 domobrana a veci oroj je ranjen. Istovremeno su jedinice Daruvarskog NOP odreda izvele demonstrativan napad na Lipik i Pakrac.
- 28. mart**
- Delovi 32. divizije NOVJ Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ napale ustaše i domobrane u s. Đurmancu i s. Zumici. Posle šestočasovne borbe te jedinice su se, zbog dolaska pojačanja iz Krapine, povukle u pravcu s. Radoboja i pl. Strahinšćice.
 - Na liniji s. Hrzenik — s. Strmac — s. D. Pribić — s. G. Kupčina (blizu Jastrebarskog) Omladinska brigada »Joža Vlahović« 34. divizije NOVJ odbila napad delova nemačke 392. legionarske divizije iz s. Brlenića. s. Bresarića i s. Krašića, prinudivši ih na povlačenje. Neprijatelj je imao 31 mrtvog i ranjenog vojnika, a Omladinska brigada 1 mrtvog i 8 ranjenih boraca.
 - Kod s. Bandlca (blizu Rogateca) delovi Zagorskog NOP odreda iz zasede napali nemačku motorizovanu kolonu, zapalili tri kamiona i ubili oko 20 nemačkih vojnika.
 - Nemačka avijacija bombardovala o Vis. Potopljeno je 5 i oštećeno 8 motornih jedrenjaka. Poginulo je 6 partizana i 6 britanskih vojnika.
- 29. mart**
- Kod s. Oborova (blizu Zagreba) delovi nemačke 1. kozničke konjičke divizije i domobranske 1. brdske brigade iznenađeni okružili i napali 2. brigadu 33. divizije NOVJ i Posavski NOP odred Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ. koji su se, posle teške petočasovne borbe, uz gubitke od 37 mrtvih, 28 ranjenih i 147 nestalih boraca, probili u Moslavinu. U toj borbi je poginuo i komandant Posavskog NOP odreda Stjepan Bobince Šumski, narodni heroj.
 - Nemačke, ustaške i četničke snage iz s. Pirovca, s. Vodica, Skradina i Benkovca napale 5. dalmatinsku udarnu brigadu 19. divizije NOVJ u rejonu s. D. Ceranja (kod Biograda) da bi zaplenile materijal koji je ovim pravcem prebacivan sa obalo u Bukovicu. Protivnapadom 5. brigade neprijatelj je odbačen u polazne rejone.

- U rejonu s. Klinac — s. G. Budičina — s. Moštanica jedinice 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ, posle sedmočasovne borbe, odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz Petrinje, s. Mošćenice i s. Komareva i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone.
 - U s. Cačincima ustaše iz Podrav. Slatine iznenada napale Podravski bataljon Osječkog NOP odreda i nanele mu gubitke od 10 mrtvih i 5 ranjenih boraca.
 - Bataljon 11. hercegovačke NOU brigade i bataljon Južnohercegovačkog NOP odreda zauzeli s. Osojnik i s. Tršteno (kod Dubrovnika), razblvši vod nemačke 369. legionarske divizije i četnu milicije domobranske 9. posadne brigade. Poginulo je 15 a zarobljeno 9 neprijateljskih vojnika i uništen je kamion.
- 29/30. mart
- Između s. Majura i s. D. Hrastovca (na pruzi Kostajnica — Sunja) delovi 7. udarne divizije NOVJ porušili 7 km železničke pruge i tt veze.
30. mart
- GS NOV i PO za Hrvatsku naredio Stabu 6. korpusa NOVJ da u aprilu glavna korpurnih snaga izvodi operacije na sektoru Virovitica — s. Cačinci — Daruvar a delovi izbiju na r. Dravu; Stabu 10. korpusa NOVJ — da 32. divizija NOVJ, jedna brigada 33. divizije NOVJ i Zapadna grupa NOP odreda usmere svoja dejstva u Prigorje i Hrvatsko zagorje, zauzmu varošice Sv. Ivan Zelina, G. i D. Slubicu i Mariju Bistricu, a da Istočna grupa NOP odreda i jedna brigada 33. divizije NOVJ nastave dejstva u Moslavini i Posavini.
 - Kod s. Vukovja i s. Rogoža (blizu Daruvara) oko 800 domobranu i nemačkih vojnika iz Garešnice s. Gojila i Kutine napali 1. i 3. bataljon 1. brigade 33. divizije NOVJ. Zbog nadmoćnosti neprijatelja bataljoni su se povukli u pravcu s. V. Bršljanice i s. Dišnika.
 - Kod s. Mavrovića i s. D. Perjasice (blizu Slunja) delovi 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ i Kordunaškog NOP odreda odbili napad delova nemačkog 1. lovačkog rezervnog puka i 33. ustaškog bataljona i prinudili ih na povlačenje u pravcu s. Sića.
 - Drugi bataljon Kalničkog NOP odreda iz zasede napao ustaško-domobransku kolonu koja se iz Koprivnice kretala prema Ludbregu, te posle kraće borbe prisilio je da se povuče u polazni garnizon.
- 30/31. mart
- Jedinice 13. i 35. divizije NOVJ napale na posade nemačke 392. legionarske divizije koje su, kao predstraža Otočca, bile razmeštene u obližnjim selima. Jednovremeno su snage nemačke 392. legionarske divizije i 4. ustaške brigade otpočele napad iz Otočca i Perušića ka s. Vrhovinama, s. Ramljanima i s. Turjanskom. U teškim dvodnevnom borbama neprijatelj je odbacio jedinice 13. i 35. divizije NOVJ i zauzeo pomenuta mesta.
- Ma rt
- Po naređenju Slaba 8. korpusa NOVJ formirana Grupa južnodalmatinskih otočkih NOP odreda.
- Po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ formiran udarni bataljon Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa.
- Održana prva okružna konferencija USAOH-a za Buzet (u Istri), na kojoj je izabran Okružni odbor.

MAKEDONIJA

1. mart.
- Izašao prvi broj lista »Mlad borec«, organa Narodnooslobodilačkog omladinskog saveza Makedonije (NOMSM).
3. viart
- Kod s. Novog Sela (blizu Kumanova) 3. makedonska NOU brigada zarobila oko 30 čelnika koji su se posle razbijanja četničkog Vardarskog korpusa kod s. Sejac krili u tom rejonu.
5. mart
- SK KPM za Prilep pismeno pohvalio pripadnike NOP-a iz Prilepa i okoline koji su u najžešćoj reakciji okupatora spasavali borce i lečili i krili ranjene partizane koji su u februarskom pohodu kao zaštitnica odsečeni od 1. makedonsko-kosovske NOU brigade.
- Mart p.
- U rejonu Kumanova, od jednog dela ljudstva 3. makedonske NOU brigade i novo-došlih boraca, ponovo formiran Kumanovski NOP odred, sa zadatkom da dejstvuje na komunikaciji Skoplje — Kumanovo — Vranje i po manjim neprijateljskim uporištima.

- U. mart Iz zasede na putu s. Sulin — Gorica (kod Prespe) Resansko-ohridski NOP odred uništio 3 kamiona. U kamionima je poginulo 9 nemačkih vojnika.
12. mart — Kumanovski NOP odred posekao 24 tt stuba između r. Pčinje, Stracina i Kumanova. Odredu su se tom prilikom priključili omladinci iz s. Vojnika, koji su bili regrutovani za bugarsku vojsku.
- 14 mart — Inicijativni odbor ASNOM-a uputio pismo NO odborima u Makedoniji: iznosi odluku 11 zasedanja AVNOJ-a kojom je Makedonija priznata za ravnopravnu federalnu jedinicu; objašnjava postupak pri biranju legalnih i ilegalnih opštinskih, sreskih i okružnih NO odbora i delegata za I zasedanje ASNOM-a.
- CK KPM uputio direktivu oblasnim komitetima KPM. iznosi podilu Makedonije na 12 okruga i dostavlja ključ za izbor delegata za I zasedanje ASNOM-a.
- Počeo izlaziti »Ilindenski pat«, organ NOF-a Makedonije.
15. mart — Upravnik bugarske skopske oblasne policije izveštava direkciju u Sofiji o uzrocima neuspeha ofanzive preduzete januara 1944. protiv partizanskih jedinica na odseku Kumanovo — Kriva Palanka — Vranje. Krivicu za neuspeh prebacuje na vojsku.
- Mart p.p. — Ministar pravosuđa bugarske vlade Partov došao u Makedoniju da pripremi teren za izbor poslanika* iz Makedonije u bugarsko Sobraanje, kao protivtežu pripremama za sazivanje ASNOM-a. Ova misija nije uspeła zbog sve jačeg razvoja NOP-a u Makedoniji i Partov se vratio u Sofiju.
16. mart — Na kumanovsko-vranjskom i crnotravskom području jedinice bugarske 5. okupacione armije otpočelo ofanzivna dejstva protiv makedonskih, južnomoravskih i kosovskih partizanskih jedinica. Okupator je za tu svrhu formirao: Moravski odred (po jedan bataljon 45, 54 i 51. pešadijskog puka); Vlasinski odred (po jedan bataljon 56, 3. i 13. pešadijskog puka); Trnski odred (po jedan bataljon 1. 25. i 50. Pešadijskog puka). Pored tih odreda predviđena je upotreba i 52. i 53. pešadijskog puka, pod neposrednom komandom štaba bugarske 29. pešadijske divizije.
- Kod s. Biljače, s. Bratoselca, s. Buštranja, s. Svinjišta i s. Bugarinja (blizu Kumanova) 3. makedonska NOU brigada i Kosovski partizanski bataljon vodili desetočasovnu borbu protiv bugarskih jedinica i policije. Neprijateljske snage su se povukle iz ovih sela uz gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih.
19. mart — Izvršivši blokadu, bugarska policija uhapsila u Bitolju oko 250 pripadnika i simpatizera NOP-a, među kojima i oko 60 žena.
21. mart — CK KPM pismom upoznao članove partije u skopskom zatvoru sa razvojem NOB-a u zemlji i postavio im zadatke u vezi sa organizovanjem i delovanjem njihove partijske organizacije.
26. mart — GŠ NOV i PO za Makedoniju pismenom naredbom pohvalio borce i rukovodioce 1. makedonsko-kosovske NOU brigade i bataljone Stevan Naumov« i »Hristo Botev« za pokazanu hrabrost, čvrstinu i samopregor u borbama protiv bugarskih jedinica u februarском pohodu.
29. mart — Grupa boraca 2. makedonske NOU brigade oštetila nemački transportni voz kod Devđelije. Saobraćaj je bio prekinut nekoliko časova.
20. mart — PK SKOJ-a za Makedoniju dostavio CK SKOJ-a sledeći izveštaj: o aktivnosti i razvoju organizacije SKOJ-a posle okupacije Makedonije; o merama okupatora u pogledu denacionalizacije makedonske omladine stvaranja fašističkih omladinskih organizacija i mobilizacije za bugarsku vojsku; o obuhvatanju omladine u NOP i uključivanju u jedinice NOVJ: o akcijama omladine i o organizaciono-kadrovskim pitanjima SKOJ-a u Makedoniji.
31. mart — PK SKOJ-a za Makedoniju uputio pismo 2. oblasnom komitetu SKOJ-a: ukazuje na greške i nedostatke u radu i daje smernice za organizaciono učvršćivanje i budući rad.
- Mart — Drugi oblasni komitet SKOJ-a za Makedoniju uputio poziv omladini regrutovanoj za bugarsku vojsku: ne odazivati se pozivu okupatora, već stupati u redove NOV i PO Jugoslavije.
- Formirana Komanda kumanovskog vojnog područja.

SLOVENIJA

4. warf — Na osnovu odluke CK KP Slovenije od 7. februara 1944. izvršeno preimenovanje pokrajinskih i rejonskih komiteta KP Slovenije: pokrajinskih u oblasne komitete a rejonskih u okružne komitete.
5. mart — Na položajima s. St. Janž — s. Pečovnik (kod Vuzenice) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala i razbila nemačke snage.
- Jedinice 6. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, uništivši rudnička postrojenja, crpke za vodu i transformatorsku slanicu, onemogućile dalju eksploataciju rudnika boksitu Kokarje (kod Mozlrja).
- Mart p. — Na pl. Bohoru, od Kozjanske cete, formiran Kozjanski partizanski bataljon, sa operativnim područjem između roka Sutle, Save i Savinje i pruge Celje — Rogatec.
7. mart — Drugi bataljon C. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku autokolonu od 13 kamiona na putu s. Radmirje — Gornji Grad i uništio 4 kamiona s nemačkim policajcima.
10. mart — Otpočeo napad 4. slovenačke udarne brigade »Malija Gubeči 15. divizije NOVJ na nemačko uporište u s. Trškoj Gori (kod Novog Mesta). Brigada je, zbog brze i snažne intervencije neprijatelja, vodila teške borbe protiv nemačkih kolona kod s. Karteljeva i s. Trške Gore sve do 12. marta, kada je odustala od daljeg napada na s. Triku Goru.
12. mart — Delovi 2. bataljona Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ izvršili prepad na aerodrom Belvedere kod Videma (u Italiji), uništili obezbeđenja aerodroma i zapalili 9 aviona i razna postrojenja.
- Jedinice 18. divizije NOVJ rušenjem postrojenja onemogućile dalju eksploataciju rudnika uglja Zavrhnjek (kod Divače).
- Na položajima s. Dovže — s. St. Ilj — s. Valkan 11. slovenačka brigada Miloš Zidanšek 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila oštre borbe protiv nemačkih kolona koje su nadirale sa pravca Mislinja. Posle viščasovne borbe neprijatelj je odbijen uz osetne gubitke.
14. mart — Posle jednocasovne borbe kod s. Spitaliča (blizu Motnika) 2. bataljon 6. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništio nemačku policijsku patrolu jačine 15 ljudi.
- Na položajima kod s. Skočaja (blizu Vitanja) 11. slovenačka brigada Miloš Zidanšek 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila teške borbe protiv nemačkih policijskih i žandarmerijskih snaga koje su u tri kolone nadirale iz Vitanja na pl. Pohorje. Posle šestocasovne borbe nemačke kolone su, uz osetne gubitke, prinudene na povlačenje.
- Us. Količevu (kod Kamnika) 1. bataljon 0. slovenačke udarne brigade Slavko Slander 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zaplenio u fabrici papira Bonač veće količine raznog kancelarijskog materijala i druge opreme
15. mart — Delovi 18. divizije NOVJ uništili nemačko uporište u s. Preserju (kod Ljubljane), spalili železničku stanicu, porušili okolna utvrđenja i železničku prugu.
- Na putu s. Blagovica — s. Krašnja (kod Domžala) jedinice (i. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništile nemačku policijsku patrolu jačine 19 ljudi.
- IG, „iart — Na putu V. Lašče — Ribnica jedinice 18. divizije NOVJ vodilo teške borbe protiv nemačke motorizovane kolone (110 kamiona) koja je iz Ljubljane nadirala u pomoć okruženoj posadi Ribnice. Nemački vojnici su uspeali da probiju položaje 18. divizije NOVJ i izbiju u Ribnicu.
- Kod s. Laze (kod Kamnika) 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništila nemačku motorizovanu kolonu (4 kamiona, 1 putnički automobil i 1 motocikl sa prikolicom).
- Kod ž. st. Poljčane 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek 4. operativne zone NOV i PO Slovenije minirala železničku prugu Celje — Maribor. Prilikom eksplozije uništena su 4 vagona nemačkog transportnog voza, a ostali vagoni su oštećeni. Poginulo je oko 160 nemačkih vojnika.

- Naredbom Izvršnog odbora OF Slovenije formiran Pokrajinski odbor OF za Koruško sa zadatkom da organizuje i rukovodi NOB-om u Koruškoj, obuhvatajući i predeo severno od r. Drave.
- 17. mart — U s. Oplotnici (kod Slov. Konjica) U. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije spalila tri nemačke auto-garaže, 3 kamiona, 3 traktora i 9 prikolica.
- Jedinice Kamničko-zavaskog NOP odreda, na osnovu naređenja Štaba 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, miniranjem uništile postrojenja rudnika uglja Kisovee (kod Zagorja) i time onemogućile dalju eksploataciju rudnika.
- li. mart Jedinice 9. korpusa NOVJ otpočele jednovremeni napad na nemačko-belogardistička uporišta s. Godovič i Hotedršicu (kod Vrhnike). Zbog snažne i brze intervencije delova nemačkog 10. SS policijskog puka i 139. brdskog lovačkog puka nemačke 188. rezervne divizije iz Idrije, Postojne i Škofje Loke, jedinice 9. korpusa NOVJ su obustavile napad, te su sve do 23. marta vodile teške odbrambene borbe.
- 19. mart Prva slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič- 14. divizije NOVJ i 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napale fortifikacijski dobro utvrđeno nemačko uporište s. Moravče (kod Kamnika), jačine 42 vojnika. U toku napada minirane su i zapaljene obe otporne tačke, a neprijateljska posada se povukla u betonske bunkere u podrumu, odakle je pružala dalji otpor, koji se, zbog nedostataka teškog naoružanja, nije mogao slomiti.
- 21. mart Na položajima s. V. i M. Slevica — s. Skrlovica — s. Podpoljana 9. slovenačka brigada 18. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačko-belogardističkih snaga iz V. Lašča. Posle osmočasovnih borbi neprijatelj se povukao u polazni garnizon, jer mu je, zbog odlučnog napada jedinica 9. brigade, zapretila opasnost da bude okružen.
- 22. mart — Bovška četa Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ uništila električnu centralu Log (kod Bovca) i zarobila posadu električne centrale.
- Kod s. Trnjava (blizu Domžala) I. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ i delovi 6. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napali nemačku motorizovanu kolonu. U borbi su uništena dva kamiona sa ljudstvom, a ostali su se probili. Iz s. Krašnje su posle podne pristigle snage da prikupe mrtve, ali su i one, posle kraće borbe, odbačene u polazni garnizon.
- 23. mart — Iz Tuhinjske doline jaka nemačka kolona napala 1. slovenačku udarnu brigadu »Tone Tomšič- 14. divizije NOVJ i 6. slovenačku udarnu brigadu »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na položajima s. M. i V. Rakitovec (kod Kamnika). U oštroj borbi su neprijatelju naneti osetni gubici.
- 24. mart — Na pl. Bohoru Kozjanski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodio tešku borbu u okruženju protiv nemačkih kolona iz Brezica i Krškog. Odred se, posle viščasovne borbe, uz gubitke od 19 mrtvih, probio iz okruženja u pravcu s. Bizeljskog.
- 25. mart — Na pl. Paškom kozjaku 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nadmoćnih nemačkih snaga a zatim se povukla na pl. Basališče (kod Vitanja), gde je nastavila borbu sve do noći, kada se neprijatelj povukao u polazni garnizon Vitanje.
- 26. mart — Jedinice Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništile obezbeđenje i električnu centralu u s. Podpecima (kod Mežice) koja je strujom snabdevala rudnik olova u Mežici.
- 27. mart — Kod s. Rečice (blizu G. Grada) 3. bataljon 1. slovenačke udarne brigade Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ napao motorizovanu kolonu iz nemačkog 25. SS policijskog puka koja se iz Mozirja kretala u pravcu s. Ljubnog. Pod neprijateljskim pritiskom bataljon se povukao u s. Sv. Radegundu, gde je ponovo prihvatio borbu i, posle energičnog juriša, proterao i gonio neprijatelja sve do Mozirja.
- 30. mart — Na položajima s. Cerkev i s. Ortnek — s. Zlebič jedinice 18. divizije NOVJ vodile teške odbrambene borbe protiv nemačkih snaga koje su iz Kočevja i V. Lašča nadirale ka Ribnici. Brojno nadmoćne, obe nemačke kolone su uspele da se probiju i da se spoje kod s. Zlebiča, odakle su se vratile u V. Lašče i dalje ka Ljubljani.
- U s. Lavrici (kod Ljubljane) 12. slovenačka brigada 15. divizije NOVJ uništila nemačko-belogardističku posadu koja se nalazila na obezbeđenju pruge Ljubljana — Grosuplje.

SRBIJA

- Mart k. — Naredbom Štaba 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, od Kozjanskog bataljona, formiran Kozjanski NOP odred, sa operativnim područjem između reka Savinje Save i Sutle.

SRBIJA

- 1/2. mart U s. Beočinu (kod Petrovaradina) 1. četa 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda zapalila opštinsku zgradu i arhivu. Tom prilikom je u redove NOV i PO prešlo 13 domobrana.
3. mart — U s. Brezovici (kod Vlasotinaca) bugarski partizanski bataljon »Ilristo Botev« prešao pod komandu 1. sofijske zone.
5. mart — S položaja s. G. Krče — pl. Gradina (kod Pljevalja) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbila napad oko 500 vojnika nemačkog 3. puka »Brandenburg« i četnika i odbacila ih ka Pljevljima. U borbi je poginulo oko 12 i ranjeno 20 neprijateljskih vojnika Brigada je imala 1 poginulog i 3 ranjena borca.
- Mart p. — U s. Belegišu (kod Stare Pazove) izvršena reorganizacija Pokrajinskog NO odbora Vojvodine i preimenovanje u Glavni NO odbor za Vojvodinu.
Na teritoriji Crne trave formiran bugarski partizanski bataljon »Vasil Levski«.
- U rejonu s. Dobrog Polja (u Crnoj travi), od bugarskih partizanskih bataljona »Hristo Botev« i »Vasil Levski«, formiran Trnski partizanski odred.
6. mart — U s. Trgovištu (kod Vranja), od boraca 2. južnomoravskog NOP odreda, formirana 6. južnomoravska NO brigada.¹
- 6/7. mart — Kod Rudog 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ pokušala da forsira r. Lim, ali nije uspela, zbog nedostatka tehničkih sredstava za prelaz preko reke, koju je, efikasnom vatrom, brunio četnički Drinski korpus. Brigada je imala 2 poginula i 6 ranjenih boraca.
7. mart — Kod s. Grevca (blizu Kruševca), u borbi 3. južnomoravske brigade i Rasinskog NOP odreda protiv četničke Resavske brigade, poginula 34 četnika. Gubici jedinica NOV: 1 mrtav i 1 ranjen borac.
- Na putu Ruma — s. Vrdnik delovi 1. sremskog NOP odreda iz zasede napali 2 kamiona s nemačkim vojnicima i radnicima iz s. Vrdnika. Poginula su 3 vojnika i 5 ih je nestalo.
8. mart — Na grebenu pl. Biča (kod Priboja) jedan bataljon 5. puka SDK, oko 300 čelnika Pribojske brigade, delovi nemačkog 3. puka »Brandenburg« i legije »Krempler« — ukupno oko 1500 vojnika — napali dva bataljona 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. Posle oštre borbe napad je odbijen a neprijatelj je odbačen u Priboj, uz gubitke od 37 mrtvih, više ranjenih i 1 zarobljenog. Jedinice 4. brigade su imale 9 poginulih i 17 ranjenih boraca.
- U s. Trgovištu (kod Vranja) formiran Vranjski NOP odred.
- 8/9. mart — Kod s. Rlice (blizu Kruševca) 3. južnomoravska NO brigada i Rasinski NOP odred iznenada napali četničku Rasinsku brigadu i razbili je. Poginulo je 30 četnika.
9. mart — Kod s. Gosluše (blizu Pirota) Nišavski NOP odred sačekao u zasedi oko 40 bugarskih policajaca i ubio trojicu dok su se ostali razbežali.
- 9/10. mart — Kod s. Ustibara (blizu Rudog) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ ponovo pokušala da forsira r. Lim, ali bez uspeha. U borbi je izbačeno iz stroja 20 boraca te brigade.
10. mart — Jedinice nemačke 13. SS divizije »Handžar«, ustaško-domobranske 1. nemačke posade iz Vinkovaca i Srem. Mitrovice i delovi domobranske rečne flolile otpočeli trodnevnu ofanzivnu akciju s ciljem da okruže i unište jedinice NOV i PO Vojvodine na području: s. Lipovac (kod Sida), s. Morović, Srem. Rača i s. Jamena. Glavni štab NOV i PO za Vojvodinu 4. vojvodanska NOU brigada, 1. bataljon 6. vojvodanske NOU brigade i 2. sremski NOP odredi izbegli su neprijateljski udar i povukli se ka r. Savi, gde su se u rejonu s. Jamene i Srem. Rače noću prebacili u istočnu Bosnu. Ozlojeđen

¹ i Po drugom Izvoru ona je formirana fl. marta.

neuspehom, neprijatelj je počinio zločine: delove bosutskih sela pretvorio u zgarišta i ruševine; na zverski način ubio u s. Batrovcima 26, u s. Moroviću oko 100, u Srem. Rači oko 370, u s. Bosutu preko 200 i u s. Jameni oko 50 ljudi, žena i dece; rušenjem brane na r. Bosutu poplavio veliki kompleks plodnog zemljišta.

Iz Priboja i Pljevalja dva bataljona nemačkog 3. puka »Brandenburg«, dva bataljona 5. puka SDK i četnička Pljevaljska 1 Pribojska brigada izvršili napad na 2. proletersku udarnu diviziju NOVJ. Napad je zadržan na grebenu pl. Biča i kod s. Gotovuše i s. G. Krče, a zatim je neprijatelj odbačen prema Priboju i Pljevljima, uz gubitke od oko 25 mrtvih i ranjenih, dok je 2. divizija imala 5 mrtvih i 17 ranjenih boraca.

Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu, usled čega je sa šina iskočila lokomotiva i 5 vagona teretnog voza.

U s. Kamenicu (kod Petrovaradina) upala četa 1. sremskog NOP odreda, ubila 3 domobrana i zaplenila 5 pušaka i 300 metaka.

U s. Rečici (kod Lebana) GS NOV i PO za Srbiju formirao 9. srpsku NO brigadu (nazivana je i 6. brigadom i Ozrenskom brigadom). U njen sastav su ušli Zaječarsko-timočki NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon.

U rejonu ž. st. Voganj (na pruži Ruma — Srem Mitrovica) grupa boraca Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge oštetila lokomotivu i 5 vagona teretnog voza.

12. mart Glavni štab NOV i PO za Srbiju formirao Operativni štab južnomoravskih brigada. Pod njegovu komandu su stavljene 2, 3. i 4. južnomoravska NO brigada i 9. srpska NO brigada.

13. mart Kod s. Sajinca (blizu Vranja) 6. južnomoravska NO brigada razbila četničku Krivopalanačku brigadu, posle čega ova nije više postojala kao organizovana jedinica.

14. mart Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice), delovi 1. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu I nekoliko vagona transportnog voza.

16. mart — Izvršivši prisilnu mobilizaciju, četnički Rasinski i Toplički korpus preduzeli iz Kosanice i gornjeg toka r. Toplice napad na jedinice Slaba južnomoravskih brigada u Toplic i Jablanici. Trebalo je da tim četničkim jedinicama sadejstvuju četnički Jablanički i Kosovski korpus s pravca Jablanice a četnički Resavski korpus preko pl. Jastrepeca, dok bi jedinice SDS i SDK i bugarske jedinice zatvarale sve pravce koji izvođe u dolinu J. Morave, ne dozvoljavajući jedinicama NOVJ da se prebace na desnu obalu J. Morave. U borbama vođenim do 20. marta jedinice NOVJ su odbile sve napade četnika i proterale ih ka pl. Kopaoniku. Četnici su imali preko 300 mrtvih i veći broj ranjenih, a jedinice NOVJ oko 40 mrtvih. Zaplenjeno: 2 topa, 6 minobacača i veća količina drugog oružja i opreme.

— Posle dvodnevni borbi u rejonu s. Selihovo — Rudo — s. Bijelo Brdo protiv četničkog Drinskog korpusa, 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ završile forsiranje r. Lima i prodrle u Srbiju. U tim borbama neprijatelj je imao 7 mrtvih, 6 ranjenih i 6 zarobljenih, a jedinice NOVJ — 3 ranjena borca.

19/17. mart — Između Srem. Mitrovice i s. Lačarka 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu, usled čega su tender i 6 vagona teretnog voza izbačeni sa šina.

17. mart Kod s. Arbanaške (blizu Prokuplja), u borbi protiv delova četničkog Rasinskog korpusa, 2. i 4. južnomoravska NO brigada ubile 60 i zarobile 28 četnika.

Kod Novog Vrbasa delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda miniranjem pruge uništili lokomotivu i 3 vagona.

17/18. mart — Četvrta krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ i dva bataljona 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali na 1. i 2. bataljon 5. puka SDK, četničku Jurlšnu brigadu Pavia Đurišića, četničku Pribojsku brigadu, četnički Pribojski odred i muslimansku fašističku miliciju — svega oko 2300 vojnika — koji su branili Priboj. Grad je zauzet, ali ga je neprijatelj sutradan povratio uz pomoć delova nemačkog 3. puka »Brandenburg« i četničke 2. mileševske brigade. Poginulo je oko 100. i-anjeno oko 150 i zarobljeno 26 neprijateljskih vojnika, a zaplenjeno je dosta oružja i drugog materijala. Brigade NOV su imale 5 mrtvih i 26 ranjenih boraca.

- Između ž. st. Dobrun i ž. sL Mokra Gora (na pruži Titovo Užice — Višegrad) dva bataljona 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali nemačko-bugarske posade. Poginulo je oko 40 neprijateljskih vojnika; zaplenjeno je 10 kamiona s municijom i opremom, 1 mitraljez i 10 pušaka; porušeno je oko 500 m železničke pruge. Jedinice NOVJ su imale 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- IS. mart
- Bugarske jedinice jačine do jedne divizije preduzele ofanzivu protiv 2. južn irau-ravskog NOP odreda, Kosovskog partizanskog bataljona i jedinica Crnotravske vojnog područja s ciljem da ih u rejonu s. Crne Trave, s. Broda i s. Ruplja (kod Vranja) okruže i unište. U toku ovog dana neprijatelj je uspeo da u širem rejonu pomenutih sela okruži partizanske jedinice. U 23 časa su se dve čete Kosovskog partizanskog bataljona i deo 2. južnomoravskog NOP odreda probili iz okruženja. U toj ofanzivi (poznatoj kao »martovska ofanziva«), koja je trajala do sredine aprila bugarske jedinice su ubile 57 ljudi iz s. Ruplja i s. Bainca i zapalile s. Crnu Travu i s. Brod. U borbi su poginula 34 borca (među kojima i 4 člana Engleske vojne misije) i zarobljeno je oko 50 boraca, a kod s. Darkovca streljano je 12 oniladinaca.
- Na pl. Vidojevici 4. južnomoravska NO brigada vodila žestoku borbu protiv delova četničkog Rasinskog korpusa i sprečila im dalje nadiranje ka Pustoj reci. ubivši 35 četnika.
- Kod s. Kačikola (blizu Prištine) nemačka policija i milicija uništile grupu rodoljuba koja je iz prišfinskog sreza pošla ka Jablanici u partizane: Ubila 22 i zarobila 25 rodoljuba (spasio se svega 5 rodoljuba).
- 1) mart
- Na položajima Arbanaška pl — s. Rgaje — s. Burevae i kod Prokuplja). u oštroj borbi, jedinice Operativnog štaba južnomoravskih brigada (2. i 4. NO južnomoravska, 9. srpska NO brigada i 1. južnomoravski NOP odred) slomile napade četničkog Rasinskog i Topličkog korpusa i u protivnapadu — ovog i narednog dana — proturale ih preko r. Toplice ka pl. Kopaoniku. Poginulo je 25 i ranje-no 50 boraca NOVJ. Među poginulima bio je i komandant 2. južnomoravske NO brigade Savo Eraković, narodni heroj. Četnici su imali preko 200 mrtvih i veći broj ranjenih,
 - Iz rejona s. Crne Trave (kod Vranja) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda i jedinice Crnotravske NOP odreda, okruženi od bugarskih jedinica, uspeli da se dolinom Rupljanske reke probiju ka pl. Kačer. U tim borbama je poginulo 20 partizana i nešto više ih je zarobljeno.
 - U s. Nadalju (kod Srbobrana), u borbi protiv mađarske policije i žandarmerije, poginula dva člana SK KPJ za Bečej.
20. mart
- Kod s. Kutine (na pl. M. Jastrepcu) 3 južnomoravska NO brigada napala četnički Resavski korpus (oko 500 četnika) i u borbi vodenoj ceo dan prisilila ga na povlačenje ka r. J. Moravi. Poginulo je 35 i zarobljeno 8 četnika. Zaplenjeno: p mitraljez, 15 pušaka, municija i 800.000 dinara.
 - U Petrovgradu (sada: Zrenjanin) nemačka policija streljala 30 članova Partije i simpatizera NOP-a.
21. mart
- Na položajima kod s. Strbaca i s. Bijelog Brda 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije i 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbacile oko 2 000 nemačkih vojnika, nedičevaca i četnika u Priboj i nanele im gubitke od 39 mrtvih i oko 70 ranjenih. Jedinice NOVJ su imale 14 mrtvih i 29 ranjenih boraca. U borbi je poginuo politički komesar 2. bataljona 2. proleterske NOU brigade Božo Toniić, narodni heroj.
22. mart
- U logoru u Satoraljuhelju (u Mađurskoj) izbila pobuna političkih zatvorenika, većinom iz Bačke. Pri izlazu iz zgrade zatvora, prva grupa od 40 zatvorenika sukobila se sa stražom, kojoj su u pomoć pristigle vojska, policija i žandarmerija, baš kad je i preostala grupa od 350 zatvorenika napuštala zgradu. Pobuna je u krvi ugušena. Pobegli zatvorenici su uz put pohvatani, te su pobijeni ili docnije osuđeni na višegodišnju robiju.
 - U pokretu od Rudog ka r. Ibru, 2 proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ u rejonu s. Borove Glave prešle komunikaciju Užice (sada: Titovo Užice) — Nova Varoš.
23. mart
- Kod Mrtvačkog mosta na reci Temskoj Nišavski NOP odred sačekao jednu bugarsku četu i u četvoročasovnoj borbi potpuno je razbio. Poginulo je 40 i ranjeno više bugarskih vojnika. Odred je imao 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
 - Kod s. Ljubiša. na maršu od Rudog ka r. Ibru. 2. proleterska udarna i 5. krajiška udarna divizija NOVJ prešle stari put Užice (sada: Titovo Užice) — Nova Varoš.

- Kod s. Ravni (blizu Titovog Uzica) 2. bataljon 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ slomio otpor četničke Zlatiborske i Užičke brigade. Neprijatelj je imao 5 poginulih. 8 ranjenih i (> zarobljenih, a 1. krajiška NOU brigada 1 poginulog i 1 ranjenog borca.
- Kod s. Kokinog Broda (blizu Nove Varoši) jedinice 2. proleterske udarne brigade 2 proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv Leteće brigade četničkog Požeškog korpusa. Neprijatelj je u, gubitke od 1 mrtvog i 2 ranjena, odbačen ka s. Amzičima

24. mart

- Kod s. jasenova (na Ztatiboru) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ slomila Otpor četničkog 2. ravnogorskog korpusa i odbacila ga preko s. Močilaca i s. Ravne Gore prema s. Katičima.
- Na pruži između s. Tovarnika i s. Ilaće (kod Sida) delovi 2. sremskog NOP odreda napali domobranksu patrolu, te trojicu ubili, jednog teže ranili i jednog zarobili.
- Kod s. Burade. s. Breclana i s. Trudova (blizu Kokinog Broda) 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv četničkog Javorskog korpusa i delova četničkog 2. ravnogorskog korpusa i odbacila ih prema pl. Javoru. Poginulo je i ranjeno oko 40 četnika, dok ih je 7 zarobljeno. Zaplenjeni su 2 minobacača i 1 p. mitraljez. Gubici 3 brigade: 4 mrtva i 5 ranjenih boraca.

25. man

- U s. Viševcu (kod Vranja) od boraca Kosovskog partizanskog bataljona, koji je stigao iz Jablanice i Kosovskog partizanskog bataljona koji je dejstvovao na kumanovsko-vranjskorh području, formiran Kosovski NOP odred.
- U rejonu s. Kušiča (kod Ivanjice) 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ. u prodoru ka r. Ibru prešle komunikaciju Sjenica — Ivanjica
- Na položaju Lupoglav — Rakita (kod Ivanjice) 2. proleterska udarna brigada 2 proleterske udarne divizije NOVJ, uz sađejsstvo 3. bataljona 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ, napala Studeničku i Moravičku brigadu četničkog Javorskog korpusa i posle žestoke borbe odbacila ih prema pl. Goliji. Neprijatelj je imao osjetne gubitke. Zarobljeno je 27 četnika, a zaplenjeni su, pored ostalog, 2. p. mitraljeza i 1 mitraljez. Gubici 2. brigade: 4 ranjena borca.

Kod s. Kaluševića, Crvene gore i s. Opaljenika (blizu I'injice) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ slomila otpor jednog bataljona bugarske 24. pešadijske divizije i delova 2. puka SDK. Neprijatelj je odbačen prema Ivanjici, uz gubitke od 8 mrtvih i 2 ranjena vojnika

- Kod s. Prilika (blizu Ivanjice) 1. i 2. bataljon 1. udarne krajiške brigade 5. Udarne divizije NOVJ slomili otpor 2. bataljona 2. puka SDK i odbacili ga prema s. Lisi uz gubitke otl 77 mrtvih i ranjenih. Pored ostalog, zaplenjeni su 3 p. mitraljeza i 1 mitraljez.

36. mart

- GS NOV i PO za Srbiju formirao Štab južnomoravske zone, pod čiju komandu su stavljeni: 2, 3. 4. i 5. južnomoravska NO brigada, 9. srpska NO brigada, 1. južnomoravski, Jastrebački. Rasinski i Crnotravski NOP odred, Jastrebačka, Jablanička i Crnotravska komanda područja. Time je prestao da postoji Operativni štab južnomoravskih brigada.
- Kod s. Prilika (blizu Ivanjice) 3. i 4. bataljon 1. udarne krajiške brigade 5 udarne divizije NOVJ vodili petočasovnu borbu protiv jednog bataljona bugarske 24. pešadijske divizije i delova 2. puka SDK Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih, a jedinice 1 brigade — 9 mrtvih i II ranjenih boraca.

27/28. mart

- Glavnina 3. makedonske NOU brigade i Kosovskog NOP odreda izvršila napad i razrušila ž. st. Ristovac (na pruži Kumanovo — Vranje) i druge objekte i postrojenja: uništila oko 100 vagona žita i 7 lokomotiva i zaplenila 10.000 litara benzina, oružje, municiju i drugu ratnu opremu. U oštroj borbi je ubila oko 20 nemačkih i oko 30 bugarskih vojnika a zarobila ih je 24. Istovremeno je kod s. Rataje srušila most a kod s. Nesalca kompoziciju s ratnim materijalom.

28. mart

- Posle osmodnevnih marševa i borbi 2. proleterska udarna i 5 udarna divizija NOVJ prešle oko 150 km preko planina Zlatibora, Mučnja, Ravne gore, Vrletnice i delom, Javora i stigle u blizinu r. Ibra. Za vreme marša one su vodile borbu s četničkim Javorskim, 2. ravnogorskim. Požeškim, Zlatiborskim i 2. mileševskim korpusom četnicima Pavla Đurišića, bugarskom 24. pešadijskom divizijom, nemačkim 3. i 4. pukom Brandenburg <. 2. i 5. pukom SDK, delovima SDS i SGS i legijom Krempler*. U tim borbama neprijatelj je imao preko 135 poginulih i više od 100 ranjenih: zarobljeno je 47 četnika. Zaplenjeno: 1 protivtenkovski top, 2 mitraljeza, 4 minobacača, 13 puškomitraljeza, oko 45 pušaka i dosta druge vojničke opreme. Jedinice 2. i 5. divizije su imale 15 mrtvih i 34 ranjena.

- U s. Belom Kamenu (kod Prokuplja) 2. južnomoravska NO brigada napala bataljon RZK, ali se posle četvoročasovne borbe, zbog snažnog otpora neprijatelja, povukla. Poginulo je 8 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 2 mrtva borca.
 - Glavni NO odbor Vojvodine izdao okružnicu br. 3 NO odborima Vojvodine: o jačanju organa narodne vlasti i o zadacima koji pred njima stoje.
 - Kod s. Beočina (blizu Petrovaradina) delovi 1. sremskog NOP odreda minirali dva električna stuba. Istog je dana 1. bataljon tog odreda, iz zasede kod s. Maradika (blizu Indije), ubio 10 i ranio 2 domobrana.
29. mart
- Na drumu Ilok – s. Erdevik 1. bataljon 1. sremskog NOP odreda posekao 290 tt stubova.
30. mart
- U s. Belom Kamenu (kod Prokuplja) 2. i 4. južnomoravska NO brigada napale bataljon RZK. U borbi vođenoj celo po podne neprijatelj je pretrpeo gubitke od 20 mrtvih i izbačen je iz sela ka Prokuplju. Gubici brigada bili su osetni; pored ostalih, poginuo je komandant 2. južnomoravske NO brigade Vladimir Bukilić, narodni heroj.
 - Iz s. Starog Divoša (kod Iloka) delovi 1. sremskog NOP odreda proterali odeljenje nemačkih vojnika koji su vršili pljačku. Poginulo je 10 i ranjeno 5 nemačkih vojnika. Opljačkane stvari vraćene su sopstvenicima.
 - U rejonu ž. st. Voganj (na pruzi Ruma – Srem. Mitrovica) delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona brzog voza.
- 30.31. mart
- Na odseku s. Pusto Polje – s. Bela Stena (kod Raške) 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ pokušale da forsiraju r. Ibar i da se prebace na pl. Kopaonik. Jake nemačko-bugarsko-nedićevske snage (oko 14 pešadijskih bataljona, 60 minobacača, 20 artiljerijskih oruđa, 10 tenkova i 2 oklopna voza – ukupno oko 10.000 vojnika) u oštroj borbi odbile napad. Neprijatelj je imao oko 140 izbačenih iz stroja. Zaplenjeno: 3 minobacača, 4 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 25 pušaka i dosta drugog ratnog materijala. Gubici 2. i 5. divizije: 30 mrtvih i 64 ranjena borca. U borbi je poginuo i politički komesar 4. krajiške brigade Svetozar Kačar Kačo, narodni heroj.
31. mart
- Kod s. Brzovika (blizu Ušća) jedinice 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ vodile petočasovnu borbu protiv 1. bataljona bugarskog 70. pešadijskog puka i 2. bataljona bugarskog 69. pešadijskog puka (i uspele da ih zadrže na liniji s. Erci – s. Lazi). U toku noći u borbu su uvedene jedinice 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije i dva bataljona 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ. Neprijatelj se uporno branio iz kuća, a zbog brisanog terena i dubokog snega prilaz je bio otežan, tako da napad nije uspeo, zbog čega su se jedinice NOVJ povukle ka s. Koritniku, s. Despotovici i s. Cečini.
- Na položaju Veliko brdo – Tičja glava – s. Borike (blizu Ušća) tri bataljona 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali na jedinice bugarskog 61. pešadijskog puka. Pošto se neprijatelj uporno branio, premorene jedinice 4. proleterske brigade nisu uspele da ovladaju njegovim položajem, iako su postale delimičan uspeh.
- Mart. k.
- Iz istočne Bosne se vratio u Srem 2. sremski NOP odred
- Mart
- U predelu Hasa (kod Đakovice), od boraca iz razbijenog partizanskog bataljona »Bajram Curi' i grupe mesnih partizana, formirana partizanska četa iz Hasa.
 - U s. Barbarušincu (kod Vranja) osnovan ONO odbor za okrug Vranjski.
 - U s. Kisaču (kod Novog Sada) formiran OK KPJ za Novi Sad.
 - Formirani prvi OK KPJ i OK SKOJ-a za Pirot.
 - U s. Viševcu (kod Vranja) obrazovan SNO odbor za srez vranjski.
 - U s. Dobrovišu (kod Vlasotinaca) obrazovan ilegalni SNO odbor za srez lužnički.
 - Četnici, posle svirepog mučenja, ubili člana OK KPJ za Niš i jednog od organizatora ustanka u tom kraju Konrada Zilnika Slobodana, narodnog heroja.